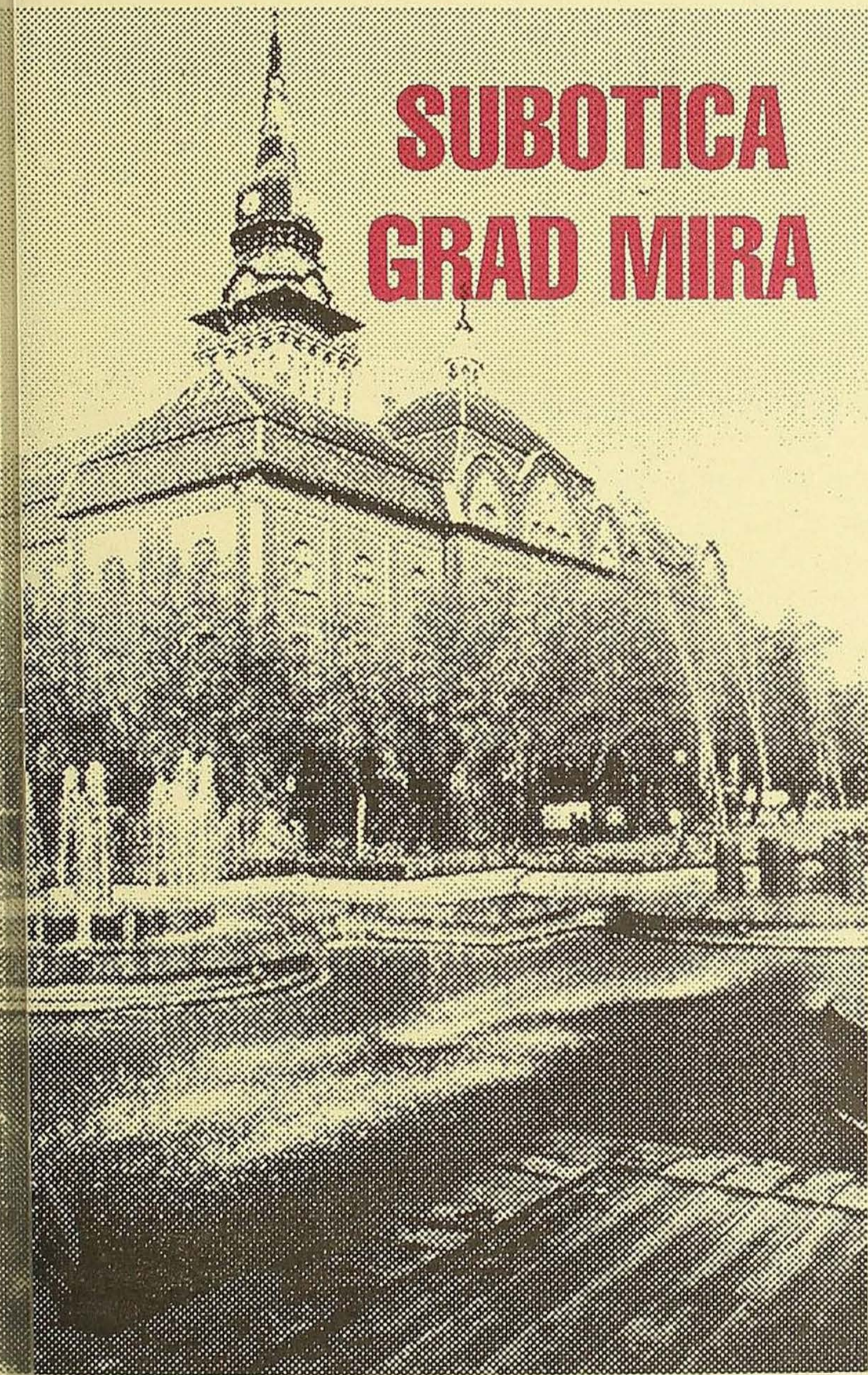

Godina II. • Broj 33 • 7. listopada 1995. • Cijena 1 dinar

SUBOTICA GRAD MIRA

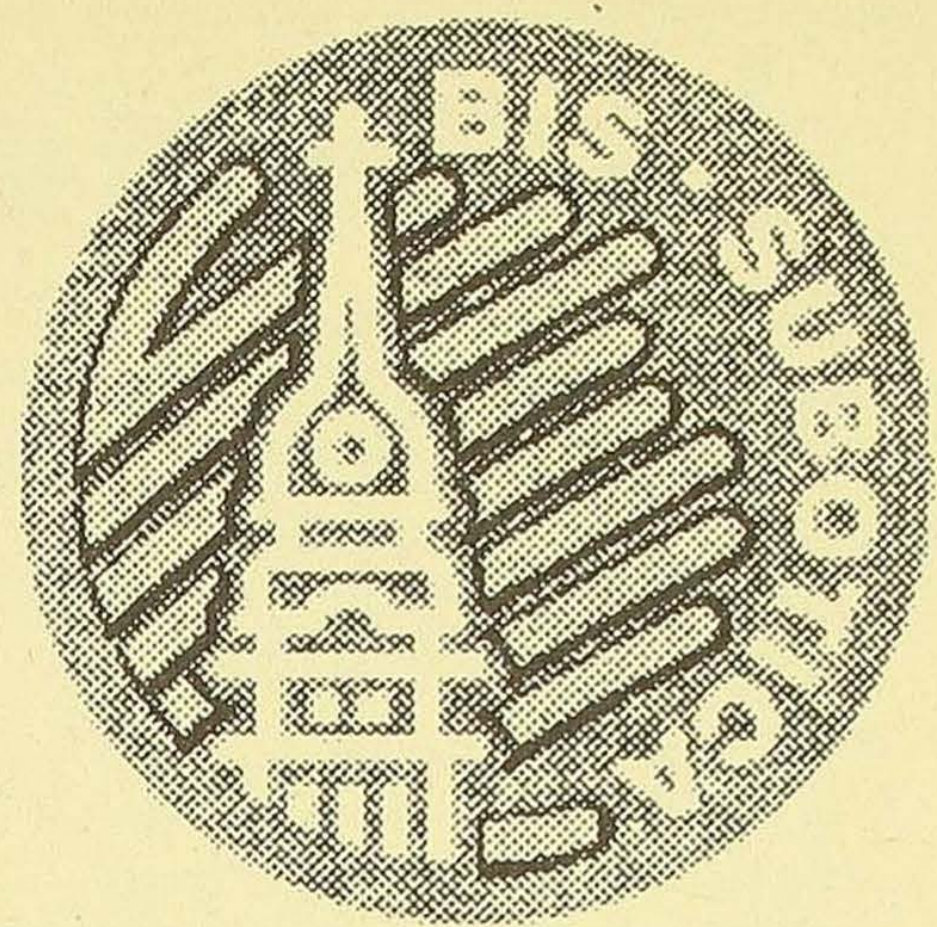
u velikoj vijećnici Gradske kuće održat će se koncert gdje ćemo moći čuti kompozicije Sri Chinmoya u izvedbi sastava iz Beograda, Rusije i Švicarske.

Sri Chinmoya je svestrana umjetnička ličnost, priznata u cijelome svijetu sa bogatim opusom iz književnosti, glazbe i slikarstva, koji svoja djela prožima univerzalnom i plemenitom potrebom nesebičnog zalaganja za mir. Iako je riječ mir lako izgovoriti, borba za mir niti je laka niti jednostavna, jer traži kompletnog čovjeka spremnog na žrtvu. Filozofija mira, iako po svojoj osnovnoj poruci može biti jednostavna, u biti je složena i kompleksna. U prvome redu zahtijeva jedinstvo različitog i konkretno u apstraktnom. Sri Chinmoya taj put, put filozofije mira određuje: „Osnovni izvor mira predstavlja

osećaj jedinstva među pojedincima i među narodima. Ako možemo da osetimo da ljudska bića žive na ovoj zemlji zajedno, kao jedna porodica, deleći zajednička dobra izvore energije, intelektualnu i duhovnu baštinu – možemo početi da zajednički radimo na postizanju opšteg mira”.

Poželimo da filozofija mira postane opći pogled na svijet, predmet i nauka koja će se obavezno izučavati od vrtića do sveučilišta, a da Subotica bude samo prvi korak u proglašavanju

mira za sve prostore bivše Jugoslavije. Taj napor ne samo da je vrijedan pojedinačnog truda, nego to je jedina svrha i smisao pojavljivanja čovjeka kao „kolektivnog pojedinca” i zoo politikusa.

Krležijana

VELIKE SILE NE UREĐUJU NIŠTA

Da će nešto urediti Velike Sile, fraza je kojom se slijepo obmanjuju mnogobrojni naši sugrađani, neskloni bilo kakvim političkim spoznajama, uvjereni da nad sudbinom svijeta, na kraju krajeva, ipak bdije neka moralna Velika Sila, kao Arkandeo Gabrijel nad slabo sagrađenim svemirom. Kako Velike Sile uređuju stvari, to nam je poznato. Dobro je listati starim kalendarima. Velike Sile uznašale su 1914 – 18 itd. ,itd. da riješe problematiku ovog budističkog političkog pakla sa četrnaest točaka Wilsonovih, od kojih se jedna zvala „Samoodređenje naroda do Otcjepljenja”.

1943. Miroslav Krleža

kut

Zna posao

Pojavom Richarda Halbrucka na ovim prostorima konture budućeg mira se naziru. I mnogi prije njega su dolazili po zadaći da ovdje naprave veliko spremanje. Istina, zadaću su obavili – u smislu „operacija uspjeta, pacijent umro”.

Halbrucka kao da ne zanima niti operacija niti pacijenti. Svojom pojavom i učestalim putovanjima na relaciji: Beograd – Sarajevo – Zagreb – Sofija sve je stavio u šok-sobu. Lekciju je dobro izučio doma. Ušao je u naš mentalni sklop. Nije došao ovdje učiti nego posao dovršiti. Nažalost, po nas, mir je za njegov posao. Halbruck će ga obaviti, kako izgleda, valjano. Ali put do končanog mira time neće biti završen. Ostat će dovoljno posla i za nas. Jer ovdje se treba čuvati kako bi Krleža možda rekao: „Sačuvaj nas bože srpske kulture i hrvatskog junaštva, hrvatske pravde i srpske istine”.

A da je Balkan još uvijek usijano bure baruta znakovito ukazuje atentat na predsjednika Makedonije Kiru Gligorova.

A Halbruck, ako je ljubitelj atletike, treba više obratiti pažnju na disciplinu skok u vis, nego li u dalj. A paziti mora i na troskok, jer su tamo gubitnici manjine. Ima, kako se čini, i on još dosta toga ovdje naučiti. Jer, između baruta i mira razlika je samo u Nobelu.

Vojislav Sekelj

oni naslov prvog i za sada jedinog gradirana Jugoslaviji, jeste počast, koja u nedu obavezuje žitelje ovoga grada. Isteveć dugi niz godina opredijelila se na politikom za suživot i toleranciju (mazaada još nedostje pravi dijalog). Nije anograd „oaze mira” kako je neki vole tavati, Subotica je pored svog opredijana mir i „sredina” koja se bori za o gidansko društvo, sa svim konotacijakoj ta odredica nosi.

nbador i filozof mira Sri Chinmoya, sve organizacije sa sjedištem u Newredijelio se da titulu mira dodijeli n gidu. Tako će se u srijedu 11. listopada Gradske kuće postaviti spomenik sa dn m porukom, obavljajući tako nič proglašenja, a u 19 sati istoga dana

A gdje je Crvenkapica?

Je li naša pisana riječ, u novinstvu i izgovorena u medijima, ponos ili sramota ove zemlje, odgovorit će netko drugi. Netko tko će sa odgovarajuće distancije i hladne glave moći prosuđivati o činjenicama, a ne unaprijed politički suditi. Ali taj drugi, htio ne-htio, morat će poći od posljedica. U njima neće tražiti krivca, nego će u ime žrtava tragati za uzrokom ovog moralnog posrtanja.

Polazište ŽIG-a je bilo i jest da svaka javno izgovorena i napisana riječ, kao i javno djelo, samim činom pojavljivanja zaslužuje i javnu kritiku. Jasno, tom stavu podlježe i ŽIG. Nadamo se da se samo kroz javnu kritiku približavamo dijalogu i doprinosimo moralnom ozdravljenju društva. A da smo moralno posrnuli nadamo se da nije prazna konstatacija. I da za to ne trebamo podastirati dokaze. Ili možda imamo krivo poimanje morala. Istina, kada je u pitanju novinarstvo moral je rastegljiva kategorija i obično završava u ekonomiji. Dobio je tržišnu vrijednost.

U posljednje vrijeme ŽIG je izložen javnoj, polujavnoj kritici, kritici po kuloarima, čaršiji, pa sve do podnošenja privatne tužbe. Ne želimo se braniti niti žaliti, brine nas nešto drugo. Nalazimo ipak da je naša krivnja manja od naše naivnosti. Naime, pokušavamo biti neovisni, bar u onoj mjeri u kojoj to neovisnost dopušta. No čini nam se da je to prije utopijska refleksija nekolicine, nego stav koji drži vodu. Danas biti neovisan, ovdje i sada, znači biti pasionirani skupljač nevolja i briga, materijalnih, tehničkih, kadrovskih, zdravstvenih i konačno permanentno gubljenje prijatelja. Riječju, biti okužen.

Stanje novinarskih odnosa danas u Subotici sve češće se pokušava riješiti putem sudstva. Možda je to put i način da se do istine i dođe, obrani moralni integritet. Ali istina koja se dokazuje u sudnici, kada je bar u pitanju novinarstvo, krije opasnost, ne po pojedince nego po društvo, jer nužno vodi u instituciju autocenzure, na taj način licemjersto postaje način življenja. A to je za novinarstvo pogubno.

Povod za ovaj uvod, možda nepotrebno dug, našli smo na nedavnom briefingu kod gradonačelnika Józsefa Kasze.

Naime, gradonačelnik Subotice se žalio predsjedniku republičke Vlade Mirku Marjanoviću na pisanje pojedinih subotičkih izvještaja. Bio je to rijetko posjećen briefing. Mučan i neukusan.

Ne želimo ulaziti u pojedinosti, izvlačimo notu koja u ovome trenutku sjenči odnose između lokalne samouprave i novinara, kao i odnose između samih novinara. Očito je da postoji sukob između lokalne samouprave i nekih novinara, sa druge strane vidna je i podijeljenost novinara po nacionalnoj i stranačkoj pripadnosti, što nije loše. Odnosno, ne bi bilo loše ali ti sukobi prelaze u međusobnu netrpeljivost što u svakom slučaju ne doprinosi zdravoj klimi u gradu.

Recimo odmah da ne odobravamo prozivku novinara od strane gradonačelnika kod

predsjednika Vlade, tim prije što i on prijete zakonom i sudom, odnosno sugerira takvo rješenje. No, iznad svega, iznenadujuća je bila obrana prozvanih novinara na spomenutom briefingu. Išlo se očito po unaprijed pripremljenom receptu a mimo dnevnog reda, a sve u stilu **neka i komšiji erkne krava!** Napad može biti dobra obrana, no u novinarstvu ono je najčešće uvjetovano pomanjkanjem pravih argumenata. Kriv sam ja, ali kriv je i on. Tako su prozvani novinari, recimo, kao metodu svoje obrane, pitali kako je moguće da je dvotjednik ŽIG dobio od Općine ista sredstva kao i nedeljnik. Iskreno ne znamo, no bitno je stoga što se aludiralo da ovaj dvotjednik izlazi na hrvatskom jeziku. Uzgred, to je netočno – ŽIG se tiska i na srpskom i na hrvatskom jeziku. No, konačno, dobijena sredstva su skromna. Drugo postavljeno pitanje gradonačelniku bilo je je li predsjednika republičke Vlade informirao o pisanju mađarskog tiska i „Žiga“ (kojemu su potom „podmetnuli“ škarama skrojene navode).

Ovom prigodom, a istim povodom, zamjeramo i gradonačelniku Józsefu Kaszi, tj. ne slažemo se s njegovim ishitrenim odgovorom na postavljeno pitanje novinara zašto se na nekim sastancima Općine govori isključivo na mađarskom jeziku? Odgovor gradonačelnika je bio da su u Općini ravnopravno zastupljena sva tri jezika i oni koji jedan od njih ne poznaju neka povedu sa sobom prevodiocice. Nalazimo da je ovim promašena bit ravnopravnosti. Ravnopravnost nije u jednakosti istih, nego u jednakosti različitosti. Držimo da je Općina dužna na javnim skupovima osigurati prijevod. Ako nam je stalo do dijaloga i objektivnog pisanja i suživota. Uostalom, državni je jezik ovdje srpski, a hrvatski i pored zvaničnog stava Općine da je ravnopravan s ostala dva, je za sada prazno slovo na papiru. No, sreća u nesreći je što za sada za ta dva tako „dijametralno suprotna i tuđa“ jezika nisu potrebni prevodioci – prije psiholozi i sociolozi. Toliko o briefingu. No, ovih dana popularnost „Žiga“ podiže i jedno ovdašnje glasilo. Istina, u aluzijama ali dovoljno prepoznatljivo na koga se odnosi. Te doslovce u uvodniku piše: „Nedavno su od jednog (ime, lik i djelo poznato redakciji) tražili da napiše komentar protiv Hrvatske države i hrvatskog naroda, pa je ovaj na kraju pronašao i napisao samo nešto...“ Eto, taj jedan čiji je lik i djelo i ime (možda imaju već i urnu) poznato redakciji dobio nalog ni manje ni više nego pisati protivu hrvatske države i naroda. Bijedno, nisko i nedostojno. U nekim drugim vremenima bilo bi i opasno.

I tako, subotička novinarsko-politička scena se polako izoštrava, ali, mora se priznati, i bistri. Po svemu sudeći, ubuduće će valjati pisati o problemu kako je mala Ines otišla u Zoo-vrt i vidjela u kavezu vuka pa optužila tatu što joj nije pokazao i crvenkapicu. Što ćemo, dijete vjeruje bajkama, a odrasli više ni sami sebi. Imaju svoja glasila. Za kraj dosta – za početak tužno.

Vojislav Sekelj

Drugi pišu

Opšta propast

Dr Ivan Ahel, jedan od „ideologa“ projekta „Katastrofa i razvoj na prostorima bivše Jugoslavije“ u okviru Beogradskog kruga nezavisnih intelektualaca, na osnovu podataka prikupljenih iz raznih političkih publikacija i novina procenjuje da je:

- u ovom ratu poginulo između 300.000 i 500.000 ljudi (Muslimana oko 200.000, Srba više od 100.000, Hrvata nešto manje nego Srba),
- oko 90% mrtvih su civili, što govori o tome da je ovo rat vojski i paravojski protiv civila,
- ranjeno je i obogaljeno oko milion ljudi,
- najbrutalnijim etničkim čišćenjem iseljeno je između 2,15 i 2,25 miliona ljudi (oko 800.000 Muslimana, oko 600.000 Srba, sa verovatnoćom da su u novoj teritorijalnoj podeli iseli još oko 100.000, oko 400.000 Hrvata),
- bivšu Jugoslaviju je dobrovoljno napustilo oko dva miliona ljudi,
- ukupni troškovi rata na tlu bivše Jugoslavije procenjuju se na oko 150 milijardi dolara,
- za humano saniranje posledica genocida i povratak blizu 2,5 miliona ljudi biće potrebno oko 50 milijardi dolara, što nove države sa svojim privredama mogu da obebede za 30-50 godina,
- Srbiju je u periodu 1979-1993. napustilo 1090 istraživača, doktora nauka i magistara (za školovanje jednog takvog migranta utrošeno je oko 600.000 dolara).

(„Srpska reč“, br.134.)

Tužba

Sudeći po sve učestalijim tužbama, subotički novinari uskoro bi mogli zamoliti Općinski sud da im izda jednu prostoriju za redakciju.

Privatni tužitelj, subotički dopisnik **večernjih novosti**, **Milutin Mitrić** podnio je tužbu protiv moje malenkosti, Vojisava Sekelja iz Subotice, glavnog i odgovornog urednika i osnivača ŽIG-a. U tužbi stoji da sam tužen za tri krivična djela klevete i zbog tri krivična djela uvrjede. Znači ukupno šest.

Privatni tužitelj Milutin Mitrić procenjuje da sve to vrijedi 60 000 dinara, odnosno 10 000 dinara po krivičnom djelu.

Ponovo sam ispao naivan, mislio sam da mi je cijena veća.

Žig broj 33

Adresa uredništva: Subotica

Preradovićeve 4

Telefon: (024) 30-136

Osnivač i glavni i odgovorni urednik:

Vojislav Sekelj

Uredništvo: Lazar Merković, Ivan

Rudinski, Dragan

Vidaković i Tomislav Žigmanov

Tehnički urednik: Ivan Hegediš

Tisak: „Globus“, Subotica

List je registriran kod

Ministarstva za informiranje

Republike Srbije pod brojem 1620 od

25. travnja 1994. godine

„Žig“ izlazi svake druge subote

Štada Vam kažem

Pretnja sa zadržkom

Ukoro svim stambenim zgradama više h dna opomene „Toplane” ko koliko ga ne izmirio za prošlogodišnje grejanje. omne su stigle u najnezgodnije vreme – emnije zimnice, kupovanje školskog pri- ra zdecu, nabavljanje zimске garderobe su oslate i u najnezgodnije vreme za dskog „grejača” koji još uvek, na pragu ne, e zna kako će građane grejati.

Za nevi „Toplane” sasvim su opravdani. e loo grejati se na tuđ račun, a potom une izmiriti. Naravno, nije lepo ni radi- i dse za taj rad ne može preživeti, ali to orioca toplotne energije ne treba bri- i. eka se brine onaj ko se greje, a ko je omprošle zime opravdano protestovao suermometri u sobama pokazivali iz- du 6 i 18 stepeni. Taj i takvi trebalo bi smgnu snage i da se sete duga na koga zavravili čim je u aprilu granulo sunce i sta) restrikcije električne energije.

Im, međutim, i nekih „sitnih sitnica” e n priliče pre svega „Toplani”. I pored a š) je u pravu, kada je u pitanju dug (du je dug, ma koliki bio) čudi da su u omnama za neplaćeno grejanje u sezoni 95) pisane i cifre ispred kojih stoje – dve e. akle, građanin, korisnik ili gospodin guj, „Toplani” 0,01 dinar.

Kako je to dinara sam Bog i „Toplana” ju spisano ime i prezime „tog i tog” visi, kleta oglasnoj tabli, zajedno sa imenima oji ni dinara nisu platili tokom cele on valjda da mu se to u buduće ne go. Ako dotični dužnik ode u „Toplanu” osti kontrole utvrdi da nije dužan ni tu nu paru, nikome ništa. Onaj ko je po- šie ako je to „Toplana”, a događa se, e jednostavno svom potrošaču „izvinite” d) d) odilo se”. U tim i takvim slučajevima oplna” naravno, ne pravi nove spiskove žnja, ne šalje ih kućnim savetima već noavno ostaje kako je i bilo.

Ao se tiče pretnji da grejanja neće biti o s dugovi ne izmire, one su istininte, ali m) m) zadržkom. Jer, grejanja će, zna se, i. Be ga, verovatno, uz zakašnjenja. Ne ogoga što se „Toplana” inati već zbog u to se deo njenih potrošača inati i neiz- ru) jobaveze. Kažemo deo, jer jedan broj risika zaista nije u situaciji da plati po- še), međutim, od njih „Toplanu” glava bi olela.

Nviše boli to što ne mali broj dužnika ka ekakvu devalvaciju ne bi li ušičarili i tcaradili na račun ljudi koju su se kako o) ovijali da nas prošle zime greju. Boli i št) među dužnicima ima i firmi koje se sa) u prsa kako dobro rade, kako ur) vaju Program ekonomske stabilizaci- a) mi ga podrivaju time što ne izmiruju go).

N bude li, dakle, grejanja od početka v) hrzeva jasno je ko je za to kriv. Onih G) ljadu siromašnih koji duguju po 10- e) 20 dinara zato ne trebamo kriviti. Oni sv) dug isplatiti zbog sopstvenog obraza.

Milenko Popadić

Neuspjela rasprava o masovnom gon-
jenju direktora u Subotici

POMILOVALI TUŽILAŠTVO

– Gospodarstvo pod lupom pravosudja – s ovim naslovom je održana zadnja tribina Subotičke Agore, u povodu masovnog gon-jenja direktora subotičkih poduzeća od strane policije i tužilaštva. U uvodniku je rečeno, da u zadnje vrijeme u Subotici se vrši masovno uhićenje godpodarskih ruko-vo dilaca, u malom razmaku njih 57. Većina ih je docnije puštena na slobodu, ali vrijeme prolazi, a nikako da se sazna, da li su op- tuženi krivi za nešto ili su nevini. To uznemi- rava pučanstvo, stim prije, što je za njihovu sudbu vezana i sudba nekoliko tisuća djelatni- ka i cjelokupnog gospodarstva Subotice.

U pučanstvu se sumnja da se radi o djelat- nosti protivu Subotice. Vožd je naime najavio borbu protivu bezakonja na južnoj pruži, a izgleda da su počeli neku borbu na sjevernoj!

Nazočni gosti na tribini, odjetnici Milan Vujić (Beograd), te Milan Zakić i Laszlo Toth (oboje iz Subotice) ukazali su na čin- jenicu, da u vrijeme međunarodnih sankcija i pod uticajem rata koji se odvija u susjed- stvu, gospodarstvo i rukovodioci moraju se snalaziti i ne može da se odvija kristalno čista gospodarska djelatnost. Po ovakvim uvjetima ne može se ništa postići represija- ma, ali zato mogu se izazvati ogromne štete i socijalni problemi. Djelatnici u pravosud- nim organima, koji su – istini za volju – inače loše plaćeni, rade u duhu zakona, ali je čin- jenica, da ima mnogo griješaka. Često se primenjuje zadržavanje osumnjičenih u prit- voru i izmišljaju se razlozi za to, te se vrši i prekoračenje rokova. Neosnovano se poziva na to, da njihovo puštanje može da izazove uznemirenje javnosti. A pored svega ovoga, velike zvjerke slobodno vrše svoju djelatnost.

– Točno je i to – čuli smo od uvodničara – da nedostaje veliki broj sustavnih zakona, te da republički i savezni parlamenti veoma sporo rade na donošenju istih. Po mišljenju Milana Vujića, sredstva javnog priopćavan- ja trebaju odgovornije i stručnije informirati javnost. Međutim nije našao alibi za novina- re koji takodje imaju mizerne plaće! I dobro što im to nije uzimao u obzir. Neka novinari rade odgovorno i stručno, kao da imaju do- bre plaće ili da uopće ne rade taj posao!

Možda bi ovaj princip trebali primjeniti i na djelatnike u pravosudju!!

Okružni javni tužilac, Biserka Krpić je bila nazočna na raspravi o njenom radu, ali nije udovoljila molbi organizatora, da i ona pripremi uvodnik, jer smatra da je to nepo- trebno. Inače je ubedena, da je ona odgo- vorna samo republičkom tužilaštvu.

Diskutanti su se vrtili oko ove teme kao kiša oko Kragujevca, i nikako da pogode u sridu, da sa dosta konkretnih argumenata govore o spomenutoj pojavi u Subotici. Uvodničari i sudionici rasprave nisu nabro- jali dostatno primjera, kao što je zadržavan- je pritvorenog oko dva mjeseca zbog očekivanog saslušanja svjedokinje, koja on- da izjavi da ne zna ništa! Kakva je to osno- vana sumnja, koja se temelji na takvom svjedoku! Ili, neko 15 dana čeka na sa-

slušanje svjedoka, koji je inače pri ruci, od- nosno isto se nalazi u pritvoru! Jedan od osumnjičenih zadržan više od pet mjeseci, tojest skoro do zadnjeg roka, kada treba podići optužbu ili ga pustiti na slobodu, a onda tužilac digne optužbu protivu njega po novoj osnovi, a da se ne okonča istraga po predmetu zbog koga je sjedeo u pritvoru skoro šest mjeseci, i da ne nabrajamo dulje ono o čemu smo već pisali u našem listu.

Kako se oduljavala mlaka i promašena di- skusija, Biserka Krpić se osokolila i tražila je riječ. Priopćila je, da po njoj, najveći problem je u tomu, što još nije izgrađen pravni sustav, ali, ona je ubedena, da zbog toga ne treba dozvoliti rasplamsavanje nezakonitosti.

Dobro je što je uzela riječ, jer je umjesto diskutantata, sama je ukazala na suštinu te- me i na opravdanost kritike, upućene na račun njene djelatnosti! Naime, u povodu kritike, glede toga, da se ona poziva na ne- postojeće razloge prilikom stavljanja osum- njičenih u pritvor, a to je, da bi uznemiravala javnost ako bi se osumnjičeni branili sa slo- bode, ona je na te optužbe odgovorila:

– Ne mogu se pozivati na drugo nego što je u zakonu!

Ovim je potvrdila – pravničkim žargonom rečeno – da je osnovana sumnja, da ona, kada ne može zadržati osumnjičenog na temelju prvobitnog razloga, onda nadje neki drugi ra- zloh za pritvor, samo da bi ga zadržala zainat, i na taj način ga kaznila prije sudske odluke! Ovo niko od nazočnih nije primjetio, niti joj zamerio, te je ona, kada joj je dosadila du- gačka diskusija, zadovoljno napustila zbor.

Dobila je pomilovanje!

Karakteristična su reagiranja u stilu: tre- ba polaziti od realiteta, a to je, da je u toku izgradnja države i pravnog sustava (pa ovo dode kao normalno!). Čudi nas ovaj stav, jer smo svjedoci, da kod nas nije u izgradnji pravni sustav, nego baš suprotno, radi se na njenoj razgradnji, da ne uporabimo ružniju riječ, kao što je rušenje prijašnjeg pravnog sustava, koji je inače više štitio građane (naravno, ukoliko se nije umješala partija u rad pravosudnih organa).

Da se podsetimo! Kod nas su jurišnici republičkog MUP-a zauzeli zgradu (i arhiv) pretpostavljenog, odnosno saveznog MUP- a, i nikom ništa! Državna vlast prvotno ge- nerira, a poslije čarobnim štapićem zausta- vlja inflaciju, koja je uporabljena da se opljačka pučanstvo, nakon pljačke deviznih štjediša, umirovljenika i poljodelaca, a u to- ku je velika pljačka društvene imovine. Pot- jernica Interpola kod nas ne dosježe do pravosudnih organa, a tužilac ništa ne poduzi- ma u Subotici kada dobije javni poziv da spri- ječi formiranje paravojnih formacija, a što se radi mimo zakona i Vojske Jugoslavije.

Da ne redamo dalje!

Istvan VALIHORA

DvoT(V)jednik

U New Yorku su se po drugi puta rukovali ministri vanjskih poslova Jugoslavije, Hrvatske i Bosne a kako se stvari razvijaju možemo očekivati uskoro i treće rukovanje, a nakon toga i rukovanje sva tri predsjednika na mirovnoj konferenciji, budući da su medijatori procesa (USA) već stavili do znanja da prekid paljbe nije uvjet. To baš nije logički posve jasno kao ni budući ustavni ustroj BiH koji se direktno protivi onoj narodnoj „nije bilo, niti će biti, jedna zemlja a dva gospodara“. Ali jedno je ustav, a drugo pravi „gospodar“ koji drži batinu tj. nosače aviona ili zrakoplova u ruci.

Naš najbolji nogometni klub FTC (sve sa Kuntićem, „Bobekom“ Kopunovićem i Mikovanovićem) je odlično igrao (TV Budapest II) ali je „popušio“ peticu, od Nizozemaca pretežno kože boje bijele kave. Pošto „fradijevci“ imaju običaj da u domaćem prvenstvu gostima kažu „servustok parasztok, harom a satyurba es hazafele“ sada su ima valjda „ajaxovci“ rekli „szijasztok, gyerekek, őt a szatyurba es maradtok adahaza“.

U najboljoj maniri bliskoistočnih terorista putem automobila- bombe izvršen je atentat na predsjednika Republike Makedonije (ja naravno ne priznajem ono BJRM jer država nije nikakva rječna mornarica) Kiru Gligorova, čije stanje je kritično dok pišem ove retke. Ovaj gospodin, bivši Titov drug, je uspješno vodio svoj brod kroz scile i haribde susjdenih država od koji jedna priznaje naciju a ne priznaje državu, druga priznaje državu a ne priznaje naciju, treća ne priznaje ni državu ni naciju itd. etc. Ipak, denar je dosta stabilan, grozdje i duhan su stizali na vrijeme, Makedonci ne mogu na grčko more a bogme niti na crnogorsko bez pasoša pa su devize ostale u zemlji koja nema armiju iliti vojsku ali je uspjela da primiri svoje Šiptare. Kiro, ozdravi!

O.J.Simpson je odlukom dvanaest porotnika u Los Angelesu **not guilty** jednako je oslobođen od optužbe za dvostruko ubistvo svoje bivše supruge i njenog mladnog prijatelja. Svatko na svijetu može imati svoje mišljenje o ovom slučaju ali po zakonu je svugdje tako da ako nema dovoljno dokaza o krivnji, optuženi mora biti oslobođen. Tako je i u nas čl.350 st.1 tačka 3, ZKP. Ne može biti dokazano kada nitko nije vidio ubojstvo, nisu pronađeni corpus delicti tj.

oruđe ubojstva itd. Porota nije poverovala javnom tužitelju koji se suviše oslanjao na nauku o krvnim podgrupama DNA nadenim na odjeći koju je losandeloska policija vrlo šljampavo strpala u jednu sportsku torbu sve zajedno pa u gepek. Odgovorno tvrdim da naš SUP ili MUP bolje i savjesnije obezbeđuje tragove izvršenja krivičnog djela, a što se tiče sudstva Bože moj, kakva pravna država i kolike su im plaće, još su i super.

Na TV BG 1 su objavili sliku Marka Pejića, Andrije Peić Tukuljca a o Marku Šarčeviću da i ne govorimo, na prijemu kod administratora Vojvodine Boška Peroševića a u povodu osnivanja njihove Bunjevačke matice iliti obnavljanja one iz Kraljevine. Pritom je g. Perošević pohvalio ove dobre ljude a Hrvate iz Vojvodine je nazvao ekstremistima iz samo njemu znanih razloga. Ajde, Boško, pa mi imamo samo pero, tamburu i poneku čašu u ruci (punu) ali ipak ne vjerujemo u bajke o autothonom južnoslovenskom narodu, koji je valjda stigao iz svemira u močvare Panonije, a pogotovo ne kada to tvrde negdanji „hrvatski kadrovi“ iz doba komunističkog ključa.

Milivoj Prčić

Da li između reči junak i heroj treba da stoji znak jednakosti?

Od ljudskih vrlina hrabrost, odvažnost, junaštvo je oduvek bio veoma cenjen.

Tako su u našim narodima odvajkada postojale razne pesme i priče o znanim i neznanim junacima.

Sve su to uglavnom bili borci za slobodu, zaštitnici sirotinje „raje“ – jednom rečju hrabri ljudi, koji su svoje živote žrtvovali za bolje sutra, za svoje bližnje – za buduća pokoljenja. Zato je vredelo mreti, a narod pamti, ostaje zahvalan i podiže spomenike.

Naša je nesreća što smo se vekovima uvek morali boriti za slobodu; uvek bili okupirani i uvek su bili potrebni junaci – da ginu za drugog.

A ciljevi su uvek bili isti – borba protiv okupatora i umreti za slobodu.

Prvo su bili Turci, i znani i neznani junaci – Miloš Obilić, Kara Đorđe, Sindelić i mnogi bezimeni.

Potom je došao Prvi svetski rat. Opet okupacija, opet junaci „Solunci“ Kolubarska i Cerska bitka i ostali – novi grobovi i novi spomenici. Mesta i ulice dobijaju imena junaka.

Došao je Drugi svetski rat: opet okupacija, opet žrtve, opet junaci. Ali vremena se menjaju. Nova terminologija, junaci postaju – heroji. Opet se podižu spomenici, gradovi dobijaju imena heroja. Dobijaju i škole i fabrike, a mnogi ih nose i ponose se svojim herojima.

I dođe ovo ludo vreme.

Ovaj besmislen rat, najludi na ovim prostorima, a jedan od najludih i najbesmislenijih u istoriji čovečanstva.

Rat bez potrebe, bez cilja, bez kraja i bez pobjednika.

I nekako sa početkom ovog bezumnog rata počelo se nešto menjati u odnosu junak – heroj.

Počеше se više slaviti stari junaci – 600 godina Kosovske bitke, podižu se novi spomenici junacima, a ruše herojima. Brišu se nazivi ulica, gradova, škola, fabrika-heroja, a daju se imena junaka.

Čudno!

Zašto je to i kome potrebno?

U čemu je uopšte razlika između junaka i heroja?

U svesti?

Junaci su se borili protiv okupatora za nacionalnu slobodu, a heroji za opšteljudsku slobodu.

Zar su oni krivi što se ideologija promenila?

Zar su mogli biti vizionari i gledati u budućnost?

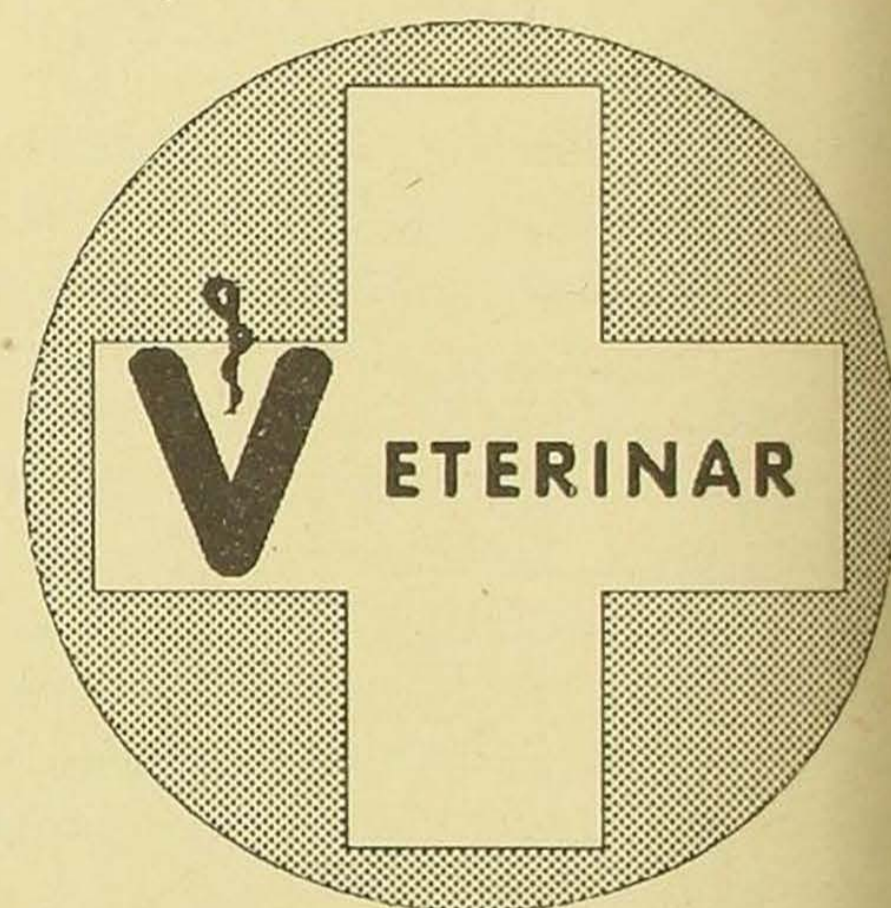
Oni su živote dali za slobodu svoje otadžbine, u borbi protiv zla, protiv kojeg se borio čitav svet, koji se zvao fašizam – a sada ispada uzalud.

Nisu svi bili zadojeni propalom ideologijom komunista – oni su prosto bili rodoljubi, borci za slobodu, junaci ali nažalost nazvani herojima.

Bilo kako bilo, između junak i heroj nema više znaka jednakosti, mada bi morao biti, jer inače žrtve ovih drugih bile su uzaludne. Jedno je sigurno, da ovaj sada ludi rat neće imati ni junake, ni heroje, nego samo zločince i stotine hiljade mrtvih i milione živih, izbeglih i za duga vremena izgubljenih žrtava.

A kome je sve to trebalo?

(a. n.)

PRIVATNA VETERINARSKA
STANICA

„VETERINAR“

Trg Paje Kujundžića 2/a

(kod Senčanske crkve)

telefon: 024/39-229

Radno vreme u ambulanti:

– radnim danom od 7 do 19 časova

– nedeljom od 8 do 11 časova

U Subotici od 10. do 14. listopada održat će se III Međunarodni sajam poduzetništva

SAČUVATI TRADICIJU

• Iskoristiti geografski položaj grada • Svaka regija ponajbolje zna što su njene mogućnosti • Subotica je otvoren grad • Pokrovitelji manifestacije su Ministarstvo za privatno poduzetništvo i SO Subotice

U su pripreme za III Međunarodni sajam poduzetništva u punome jeku i da se od budnim motrištem i vještom rukom Mr Verone Molnar zaključili smo pripremama ovoga razgovora. Neprestano se razgovara telefona te interesovanje za ovaj prostor i uvjete učešća predviđaju razgovor. No, ona se nije dala zbuđiti sigurno je držala konce u svojim rukama. Magistar Verona Molnar član Izvršnog odbora SO Subotice, diplomirana je na Ekonomskom fakultetu u Subotici, a magistrirala je iz prikladne matematike.

Šta nama je treći međunarodni sajam poduzetništva. Molimo Vas reći nam nešto o osnovnoj koncepciji, o profilu sajma?

Sajam je zamišljen sa dva osnovna zadatka. Prva karakteristika jeste da na ovom mjestu želimo predstaviti danas vije najdinamičnije kategorije suvremenog poslovanja, a to su poduzetništvo i inovatorstvo. Inovatorstvo je pokretačka i motorna snaga društva koje želi da prati tokove razvoja. Za nas je to u ovome trenutku važno, jer mogućnost uvoza, usljed sankcija su ograničene, a u poduzetništvu i inovatorstvu krije se ogromna potencijal i prava šansa ovoga društva. Druga komponenta ili sadržaj sajma, jest regionalno predstavljanje, što znači da pojedine regije preko svojih regionalnih komora imaju priliku i mogućnost da svoj region reprezentativno, ovdje na zajednički štand. Svaka regija ponajbolje zna što su njene mogućnosti.

Šta nam je prikladno u ovome času Subotička regija je najbrojnije zastupljena, što ne znači i da smo najjači. Veće neto površine još nisu konačane, a niti su najbitnije. Raspoloživ prostor je 1500 kvadratni metara, potpuno je otvoren, i prilagođen suvremenoj tržišnoj komunikaciji.

Šta nam je značaj sajma za Suboticu? Želimo prije svega iskoristiti geografski položaj grada. Geografsku blizinu prema srednjoj i istočnoj Evropi. Za sada još ne maštamo o zapadnoj. Za početak moramo se koncentrirati u srednju Evropu, to je naš prioritet, kao i ostalih članica, sa sitnim ali komplementarnim razlikama. Sa druge strane Subotica je otvoreni grad to znači, ostati. Zato i predlažemo ovu

koncepciju. Očekujemo regije iz cele Jugoslavije, i nastojaćemo to i vizualno prezentirati. Da svaka regija nađe svoj identitet. Svaki štand će biti otvoren, razdijeljen žardinjerima, ukarsnim ograda, a to će nam pomoći oslikavati cijelu atmosferu preuzetništva, otvorenost prema idejama i poslovima i preduzetnim akcijama.

Dalje nastojimo sačuvati tradiciju sajamskog grada, Subotica je svojedobno imala sajam cvijeća i zanastva. Znači neka iskustva imamo. No put do

Molnar Mr Verona

pune afirmacije treba zaslužiti i dokazati se na tome poslu.

Da li postoji interesovanje za sajam?

Moram da kažem da je interesovanje iznad očekivanja kako u Jugoslaviji tako i u inozemstvu. Predviđeni sajamski prostor je uglavnom popunjen. U inozemstvu interesovanje je veliko, pogotovo u susednoj Mađarskoj, u Csongrád i Bács Kiskun županiji, koji se na neki način osjećaju kao gubitnici, jer su, figurativno recimo, slijepo crijevo i zatvoreni u sebe. Van su prometni tokova Srednje Europe. I ovdje vide svoju šansu za cjelovitu prezentaciju svih potencijalnih mogućnosti. Najverovatnije će i Segedinski sajam biti prisutan, sa kojim imamo izuzetnu suradnju.

Interesovanje je takođe veliko i u Republici Slovačkoj.

Inače pokrovitelj ove manifestacije je Republičko Ministarstvo privatnog poduzetništva i Općina Subotica.

Očekujemo oko 150 preduzetnika i oko 50 inovatora.

Da li predviđate određene susrete, tribine, uvjetno kazano okrugle stolove izlagača?

Poslje otvaranja, koje će biti 10. listopada u 12 sati, a predviđamo da će sajam otvoriti predstavnik vlade Republike Srbije biće okrugli sto na temu „Aktualni trenutak preduzetništva Jugoslavije”. Sledeći dan je slobodan, jer toga dana je proglašenje subotice za grad mira. Dvanajstog je svečana sjednica preduzetnika, a povodom dana Nikole Tesle. Istoga dana u 12 sati je sastanak sa gostima iz Mađarske i Slovačke gdje će se govoriti o privatizaciji, kao osnov buduće suradnje, a u 19 sati je svečana dodjela nagrada.

Poslednjeg dana sajma je Svečana sjednica Društva i tehničara, a povodom obilježavanja 50. obljetnice njihovog postojanja.

U 12 sati je svečana sjednica Saveznog zavoda za intelektualnu svojinu (bivši Savezni zavod za patente) koji proslavljaju 75. godišnjicu od osnutka. Želja im je da to upravo obilježe u Subotici.

Predviđjeli ste i odgovarajuće nagrade?

Vlada republike Srbije, i Ministarstvo za privatno poduzetništvo dodeljuje nagradu apsolutnom pobjedniku sajma u oblasti preduzetništva, a najverovatnije i iz oblasti inovatorstva.

Organizator dodeljuje plakete i diplome, i to zlatnu, srebrnu i brončanu, najatraktivnijem prezentaciji regije, koja obuhvata spoljni identitet i organiziranost. Najatraktivnijem nastup preduzetnika, najboljem pronalazačima i najzapaženijem zanatliji. I Svaki učesnik sajma dobiće zahvalnicu.

U kojoj mjeri zaštitni znak sajma (logotip) odražava, odnosno simbolizira identitet manihestaci?

Simbolički, ruke predstavljaju, preduzetništvo kao djelatost, a silueta Gradske kuće. Kombinacija boja aludira na boje Zapadnoeuropske unije. Svaki izlagač na štandu biće predstavljen malim zastavicama, a kompletna dekoracija i aržiranje sajma biće u duhu osnovnih, rečenih ideja. Organizator, priprema i nagradnu igru. Ulaznica, koja je popularna, od jednog dinara, biće i učešće u igri. Dio prihoda biće usmjeren za kupovinu nagrada, a dio, ka inovatorima kako bi svoje ideje prezentirane na sajmu mogli što prije dovesti do konkretne realizacije.

Vojislav Sekelj

Okom deteta

„KAD BI JA BIO KRALJ“

Svako dete ima pravo da ima želje i da ih izražava; da bude aktivno uključeno u sve za šta ima želje i interesovanja, da bira, da donosi odluke koje su za njega lično bitne. Ono može da izrazi svoje neslaganje sa drugima, ima pravo da kaže NE, da pozove druge i da se samo odazove na poziv drugih.

Oživljavanjem ovakvih prava deteta u vrtiću i u porodici postiže se stvaranje doživljaja kod deteta o sebi kao o aktivnom, sposobnom, kompetentnom i uticajnom činiocu vlastitog života i života svojih najbližih.

U okviru ove grupe igara deca su izražavala šta bi radila kada bi bili mama, tata, vaspitačica...

„Kad bi ja bio tata, vodio bi decu gde god žele“. Miloš 6 godina.

„Kad bi ja bio tata, ja bi bio automehaničar i svima bi besplatno popravljao auto“. Nikola 6 godina.

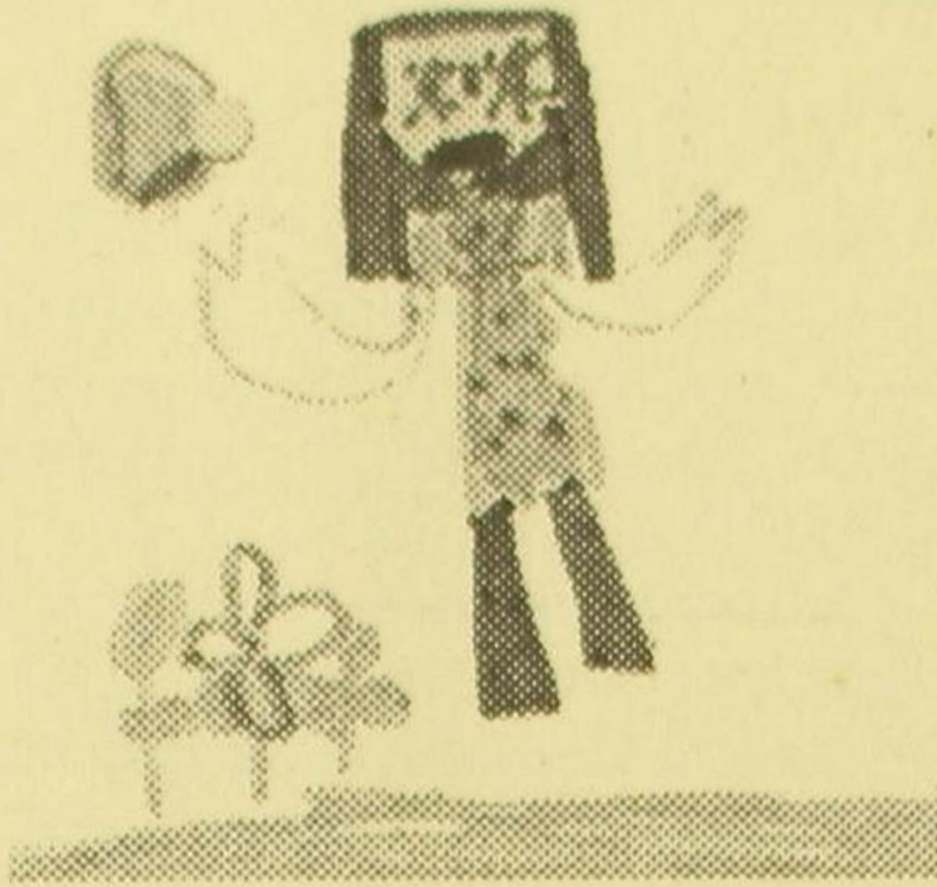
„Kad bi ja bio tata, ispunio bi svojoj deci želje“. Nenad 6 godina.

„Kad bi bio milicioner, ja bi podelio svim siromašnima mnogo para i bio bi im prijatelj“. Vuk 6 godina.

„Kad bi ja bila mama, puno bi se igrala sa decom“. Tamara 6 godina.

„Kad bi ja bio vaspitačica i kada bi deca bila dobra, rekao bi im da rade matematiku i šta hoće, ali ako ne bi bila dobra kaznio bi ih da ne mogu ići u šetnju“. Peđa 6 godina.

„Kad bi ja bila vaspitačica, ja bi imala samo

dobru decu“. Jelena 6 godina.

„Kad bi ja bio moje dete, ne bi stalno tukao mog brata, ne bi stalno jeo slatkiše i onda ne bi imao pok varenzubiće“. Saša 6 godina.

„Kad bi ja bila moje dete, ja bi se puno igrala slušala odrasle svoje igračke pokupila“. Andrea 6 godina.

Ovu grupu igara su deca rado prihvatila, bila su dosta kritična i samokritična i među njima se često razvijala polemika sa čestim replikama. Bilo je tu i strogih kazni za bezobrazno dete...

„Kaznila bi bezobrazno dete tako što mu ne bi dala ono što najviše voli“. Jelena 6 godina.

„Kad bi moja deca bila bezobrazna, tukla ih.“ Dragana 6 godina.

... ali je bilo i divnih izjava:

„Kad bi se sva deca sveta udružila, mogla bi pomoći svakome“. Andrea 6 godina.

„Kad bi ja bio kralj, ja bi naredio da odmah prestane rat“. Bojan 6 godina.

„Kad bi se svi ljudi sveta voleli, ne bi bilo rata niti pučjave“. Siniša 6 godina.

„Kad bi sve tate sveta puno radile, imali bi puno novaca da se kupuje šta treba“. Saša 6 godina.

„Kad bi svi dečaci bili kao devojčice, onda se ne bi tukli, ne bi bili prljavi i ne bi išli u vojsku. Dobro bi bilo da mi nikada ne odrastemo nego da se uvek igramo“. Maja 6 godina.

Dijana Kopunović

Iz sportske prošlosti Subotice Braća Vermes osnovali sportsko društvo (II)

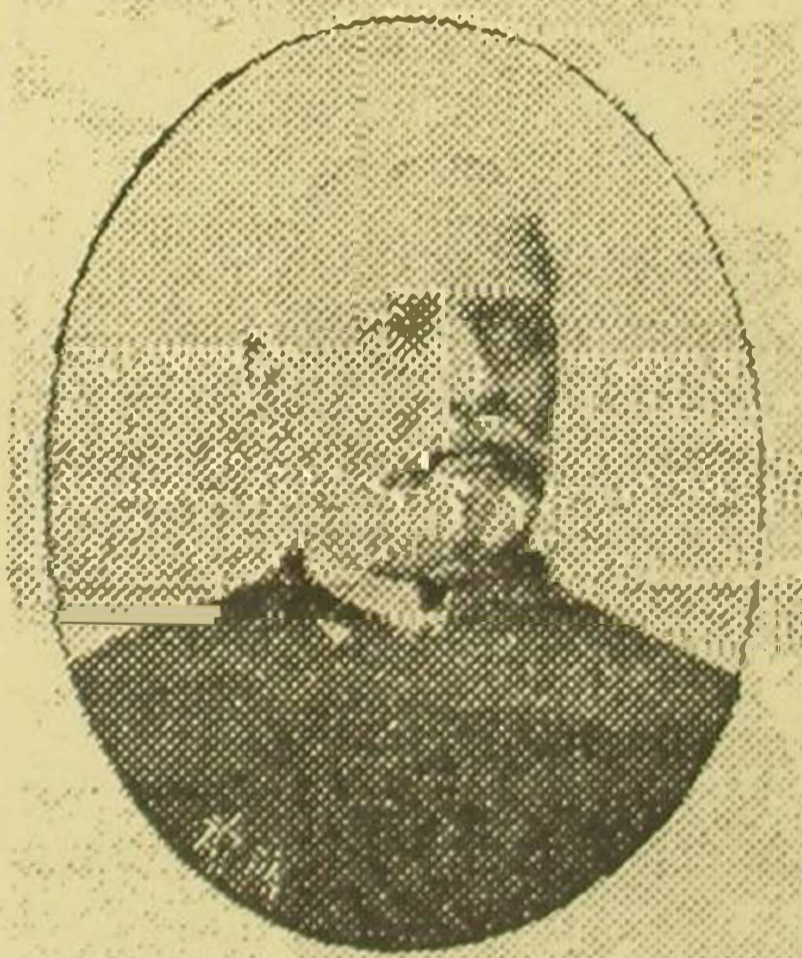
–Sukobi i nesloga dovešće do raskola i prestanka rada društva–

Važna uloga u davanju elana sportskom pokretu čekala je Sz.T.E. (Szabadkai Torna egylet). Budući da je riječ o jednoj od najstarijih sportskih organizacija u pokrajini, te njeno rođenje nije beznačajan događaj ni za povijest sportskog pokreta u Vojvodini.

veliki sportsmen vermes Lajos čini ogromne napore da sport približi najširim masama. U prilog tome, Ernest Tilly u svojim istraživanjima je zabilježio: „... u svom voćnjaku jedan prostor oivičen drvećem je opremio raznovrsnim gimnastičkim spravama i atletskim rekvizitima te je svakog rado uvodio u tajne fizičke kulture...“ i to sve besplatno.

U elitnoj i otmenoj upravi izgleda nije bilo potrebne sloge. Mnogo je bilo aristokratije, različitih interesa i stranačkog šarenila. Članovi uprave nemaju razumevanja prema Vermesu koji se svim silama trudi sport učiniti dostupnim svima. Čak su ga smatrali nastranim ili pak da se obešenjački ponaša. U svakoj situaciji Vermes ubrzo dolazi u sukob sa upravom. Ustvari dolazi do sukoba dva koncepta shvatanja sporta: Vermesovog suvremenog „sport dostupnim svima“ i konzervativnog „gospodskog provoda“. Sukob dovešće do tako logičnog raskola u društvu. Ovo potvrđuje između ostalog i oglas o početku letnje sezone i poziv za učlanjivanje u društvo kojeg su potpisali i objavili lipnja 1881. godine treneri vermes Lajos, Vessa György i Benedek Gyula, bez supotpisa i jednog člana uprave. Odziv nije bio velik. Ovaj postupak trenera, povredio je neke ličnosti iz uprave, pa je sazvana skupština radi reorganiziranja društva.

I ako su simptomi antagonizma bili jasno uočljivi, ipak treba reći da su smetnje u početnom radu i razvoju masovnog sporta bili društvene prirode. Većina stanovništva u to vrijeme živi od poljoprivrede, gdje je najviše posla baš u vrijeme kad su se natjecanja odražavala. U zanatskim radionicama radno vrijeme traje od izlaska do zalaska sunca, dok je nedeljni odmor bio daleki san (ostvaren je devdesetih godina prošlog stoljeća). mladež zaposlena u zanatstvu i trgovini, jednostavno nije imala vremena za sport. S druge strane, sport je bio skupa zabava za ovaj sloj mladeži.

Pertich Mihály, úrvasszékéi elnök.

Pertich Mihály, prvi predsjednik Sz.T.E.-a

Uzalud se Vermes sa svojim prijateljima trudio sport učiniti pristupačnim širokim masama, uzalud je nudio besplatno sportske rekvizite, zapravo sportom su se mogli baviti samo potomci imućnih obitelji i mladi intelektualci. U suštini društvenu bazu Sz.T.E.-a činio je uški krug imućne inteligencije, koja će i ostati.

Ove okolnosti sputavale su tako lijepu inicijativu i toliko željni ali nedozreli pokret masovnog sporta. Raskor u društvu je sve

očitiiji. Ubrzo, nakon što je lipnja 1881. godine Vermes sa svojim kolegama trenerima objavio poziv za učlanjivanje u društvo, sazvana je skupština društva radi reorganizacije. Skupština je održana 23 lipnja 1881. godine i potvrdila mandat Pertics Mihályu na položaju predsjednika, a za podpredsjednike su izabrani Ivan Piuković dotadnji podpredsjednik i Rudics Elek veleposjednik. Ujedno je i osudila ponašanje trenera, te im je pripala samo drugorazredna uloga u društvu. Iz podnešenog izveštaja na skupštini, saznaje se da se u društvu aktivno upražnjavaju mačevanja, boks, gimnastika i atletika.

Nakon održane skupštine, situacija u društvu prividno se stabilizirala. Društvo već narednog mjeseca organizira „natjecateljski izlet“ na Palić. Na mjestu dogovora kod „Bagolyvara“ na programu su mačevanja, boks, bacanje kugle od 17,5 kg, trčanje, gimnastika i plivačka natjecanja. Onovremeni tisak piše o izuzetno dobro organizovanoj priredbi i oduševljeno pozdravlja započeti sportski pokret. Natjecanje je završeno bogatom večerom i veseljem u tada čuvenoj kavani Weber.

Naredne godine (1882) ponovo je organizirano uspješno natjecanje na Paliću. Zastupljene su bile uglavnom atletski discipline. U sve vrijeme Sz.T.E. je imao počasnih, 52 osnivačaka i 108 redovnih članova.

Godine 1883. natjecanja su neočekivano izostala. Za verovat je, da je razlog, oživljavanje antagonizma i nesloge u društvu.

No, i pored svega, Palićka natjecanja se nastavljala održavati i u narednim godinama sa većim ili manjim uspjesima.

Nesloga u društvu s jedne strane, a materijalne brige s druge strane, lagano iscrpljuju snage Szabadkai Torna Egylet-a ubrzavajući raskid do kojeg dolazi 1885. godine. Ostatak društva će još egzistirati novoformirano društvo „Achilles“ do 1886. godine kada potpuno prestaje postojati.

Ante Zomborčević

bile,

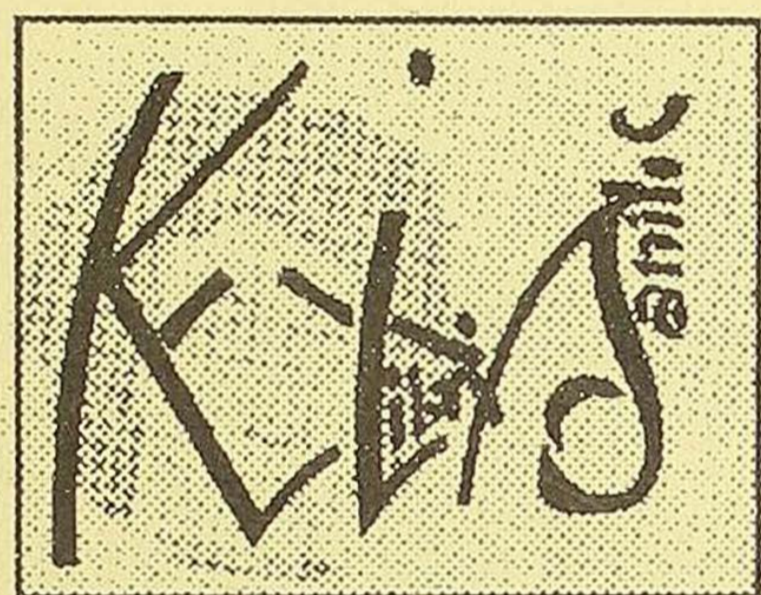
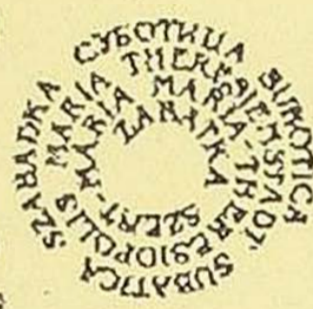
Rukovet je dio nas

Prošlo četrdeset godina od pokretanja „Rukovet“, časopisa za književnost, umjetnost i kulturu. Taj mali, veliki jubilej obilježavamo jekromnom svečanošću 29. rujna u prostorima Gradske biblioteke. Tom prigodom predstavljene su najnoviji trobroj „Rukovet“, prezentirana je izložba radova iz ovog časopisa, izložba plakata i ex-librisa. Učestvuje i izložba vajar- skih radova, portreta i poprsja književnika i umjetnika.

OPIS ZA
KNJIŽEVNOST,
UMJETNOST I
KULTURU

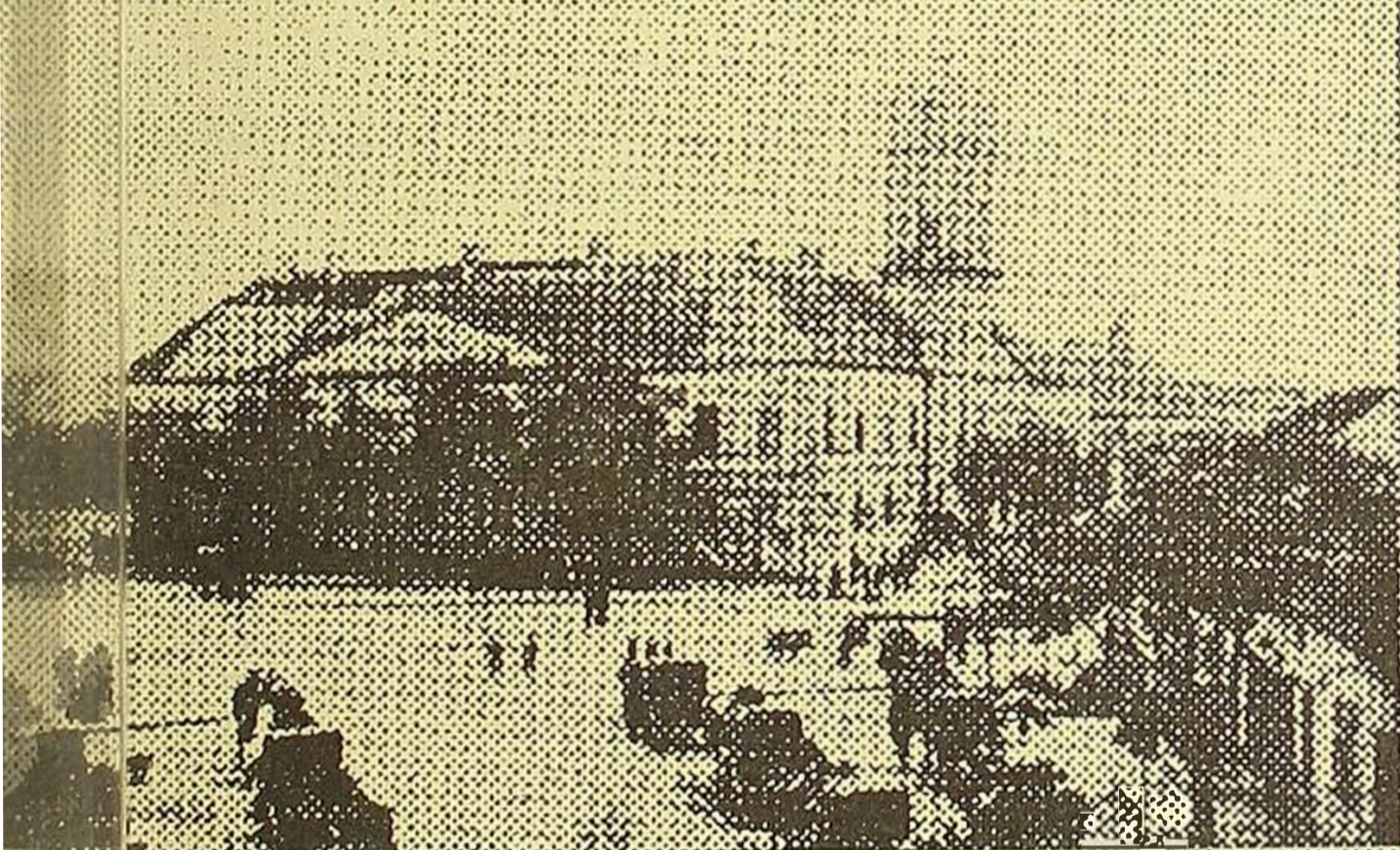
RUKOVET

BROJ 7—8—9/1995. GODIŠTE XLII CENA 10 DINARA

serigrafija L. K. 1962
ŠEZDESETOGODIŠNJICA ROĐENJA D. KIŠA
ČETRDESETOGODIŠNJICA „RUKOVETI“

Lazar: KALENDAR IZGRADNJE STARE SUBOTICE

žemcnali – veliki jubilej. Mali, jer kon-
et izlaska jednoga časopisa na našim
imajje tako „mala stvar“ napose kada
bitanj časopisi. I da to „mali“ po svom
ju sada dopire do svijesti. Veliki iz
a štice „Rukovet“ bio i ostao ugaoni
n subtičke kulture i pisane riječi, za
a su vžani mnogi stvaraoci. Svojom ot-
ošću koncepcijom kroz njega su se pre-
i ka subotički stvaraoci i stvarali
ni imge grada. Slobodno možemo reći
aveni image. Subotica je preko „Ru-
“ bila prepoznatljiva diljem Jugoslavije.
ila je voj trag koji omogućuje (a i oba-
e) da Subotica račita na fonu otvore-
njenem multinacionalne i multikulturne
ne.
varaoci svečanost Milovan Miković,
or i glavni i odgovorni urednik „Subo-
novia“, svoje uvodno slovo počeo je
komu tuberkulozi. U prvi mah učinilo
da je govor koji može biti izgovoren

bilo kojim povodom. Razmišljajući o njemu shvatio sam pravu poruku metafore o punom značenju časopisa, zdravom formiranju duha. Upravo kroz taj uvod Miković je uspio „simbolički“ uhvatiti vrijeme prošlo i vrijeme sadašnje sa upitanošću o vremenu budućem. Živimo u vremenu slijepom, kada nam tuberkuloza prijete i zahvata i moral i svijest a ne samo tijelo. A „Rukovet“ su osjetljiva pluća kulturnog bitisanja.

Buduća uloga časopisa, (na žalost kod nas kultura praćenja periodike je nedovoljno razvijena potreba) jeste na skidanju duhovne mreže i borba protivu opće miopije.

Boško Krstić, glavni i odgovorni urednik

časopisa, bio je svojim izlaganjem komplementaran sa Mikovićem, te poetizirano između ostalog istakao: „Teško je večito počinjati iz početka. Pred sopstvenim listom neispisane bele hartije verovati da niko i nije pre nas pisao. Kao što se učinilo Simovićevom Hasanagi pa reče: 'Dok mene nije bilo, ovde nije bilo ni prirodnih lepota'. Svet je nagomilana mudrost. Koliko te mudrosti sami spoznamo, toliko ćemo biti građani sveta i odrediti sebi mesto i vreme u kome ćemo živeti. I s kim ćemo i kako živeti i stvarati. Ova bogata izložba vajar- skih radova, poprsja i portreta književnika i umetnika, živih i umrlih, ovde među vama čija će lica možda jednog dana biti takode inspiracija vajar- u, znak je baš tog kontinuiteta; dokaz da život traje duže od čoveka, kao i knjiga i misao i delo uopšte.“

Na kraju, „Rukovet“ je dio Subotice, ali mnogi stvaraoci su više nego dio „Rukoveti“. A „Rukovet“ je ono što živi između dva dodira: bjeline papira i želje da se ona putem tinte (uprlja) osmisli iznutra, te da se ovjekoveći u djelu ne kao puki svjedok inspirativnog trenutka već ljudskog trajanja koje će nas oplemenjivati.

Prvi broj časopisa „Rukovet“ izašao je 1955. godine. Prvi glavni i odgovorni urednik bio je Lazar Merković od 1955. do 1960. godine; od 1960. do 1970. godine časopis je uređivao Radovan Ždrale, Lazar Merković je bio ponovo urednik od 1970. do 1972. godine. Petar Vukov od 1972. do 1983. a Milenko Popadić od 1983. do 1987. godine. Milovan Miković od 1987. do 1994. Sadašnji glavni i odgovorni urednik je Boško Krstić.

(v. s.)

Priče o gradu

Grad pre dvesta godina

U prošlom broju započeli smo priču o tome kako je izgledao grad, kad je dobio status slobodnog kraljevskog grada. Postoji jedna slika, na kojoj kršni građani, obučeni u svečana odela, ukrašena sa žinorima, sa isukanim sabljama, kliču zastavi grada i statusu koji su upravo kupili. Trg na kojem stoje, današnji trg Republike, oivičen je lepim kućama, i gradskom kućom (nekadašnjom). Ma kako slika bila lepa, ona je idealizovana, da ne kažemo lažna, jer grad tada uopšte nije izgledao tako kao na slici. Ako pogledamo pažljivo kartu inženjera Kovača, uvaženog doživotnog senatora grada, nastalu godinu dana ranije, (1778.) vidimo da, ne postoji strogo oivičeni centralni deo grada, glavni trg, nego jedan amorfnu prostor, označen kao Markplatz, koji se određenim danima pretvarao u veliko vašarište, jer su se tu ukrštali glavni putni pravci. Problemi su nastali ako je pala kiša, jer su se onda kola zaglibljivala i do osovina. Teren trga je za više od metra bio niži nego danas, ali vremenom je sve zasuto, tako i postament (stepenice), na kojem je stajao prvi spomenik grada, Sveto Trojstvo. Ako bismo danas kopali na njenom mestu, sigurno bi smo ga našli. (Još samo spomenik treba vratiti na mesto, kako su to neki bili nedavno obećali!).

Inženjerska delatnost se upravo „borila“, da ovu sliku grada promeni, pre svega po zapadnim uzorima. Marija Terezija je već u svojoj povelji dala prve zadatke upravi, tj. Magistratu novog kraljevskog grada, nalažući da grad, po uzoru na ostale sl. kr. gradove, treba ograditi šancem, a kasnije i zidom. Trebalo je izgraditi i gradske kapije i stražarnice. Šanac nikad nije izgrađen u celosti, posle dugog natezanja napravljen je samo na jednom delu, i to zato da bi Petrovaradinski put prešao preko rečice Vok koji je tekla uzduž grada. Rečica je bila premoštena „Gabrić ćuprijom“, preko kojeg su mnogi od nas starijih prenosili svoje novopečene supruge, iz razloga „bračne sigurnosti“.

Izgrađene su i stražarnice (naravno), koje je stanovništvo nazivalo „carinarnicama“, jer se tu plaćala taksa za ulazak u grad, (i onda je bilo taksi, samo za ulazak, a ne i za izlazak) tj. za pravo prodaje na nekim od pijaca grada. U toponimima se dugo zadržao naziv pojedinih kapija, kao označenje dela grada, a naziv „Somborska kapija“ i dan danas „živi“. Tu je izgrađena i najveća i najlepša carinarnica, koja nažalost danas propada, i pojava nemamo šta ćemo sa njom.

Prvi zadatak inženjera bio je, da formiraju nekakve parcele, i povuku regulacione linije ulica. Kraljevski poverenik Irmenji Mihalj (Urményi Mihály) da bi nekako „uredio grad“, koji je postao slobodno kraljevsko mesto, iste godine kada je grad dobio taj status, (1779) donosi „Propise o gradnji i zaštiti od požara“ „...ulice koje vode na glavni trg, da se regulišu, da bi se izgradilo 200 kuća sa gradskim (kurziv. aut.) obeležjem da se poruše kuće koje strče iz linije ulice i građene su od lošeg materijala, da se nove zgrade postave po liniji, da se grade od opeke, privatnici mogu graditi sa dozvolom i nadzorom Gradskog veća, da se pored puteva zasade drvo-redi, da vazduh bude bolji i zimi da se vidi put, da se odredi centar (grada op. aut.) odakle mlinovi (suvače op. aut.) moraju da se isele...“

Kako su sprovedeni „propisi“ kraljevskog poverenika Irmenji Mihalja, koji je, shodno Habsburškoj kolonijalnoj, germanizacijskoj politici, želeo stvoriti gradove slične nemačkim? Vrlo teško. Njegovi „propisi“ nisu se baš poštovali i tek nakon mnogo peripetija, tek negde oko 1820, određena je centralna zona, (I. građevinski krug) gde je bilo obavezno graditi najmanje jednospratnice u čitavoj širini fronta ulice. Određivanje zone centra odugovlačili su i vlasnici suvih mlinova, koji su morali da se sele shodno propisima. Izmeštanje „industrijskih pogona“ i tada je bio problem. A videli smo ni Caričini propisi nisu baš poštovani, a ni otkupnina za „slobodu“ nije isplaćena u celini nikada.

Priča se, naravno, nastavlja!

Szabó Zsombor arhitekta

VISOKA ŽUTA ŽITA

Kada u rumene zore

Ili u jasna jutra

Prolazim

Poljima rosnim,

Gdje mlad vjetar njiše teške klasove

Visokog, žutog žita,

Iznenada stanem;

I gle!

Moje srce, od radosti, glasno kuca

Kao zlatan sat.

Dragutin Tadijanović

Bibliografija Matije Poljakovića

Godina 1960.

20. veljače.

Praizvedba: **Bolto u raju**, reditelj: Mirko Huska.

Ludograd, komedija u dva čina.

Esej: **Da li smo i za kakvu satiru**, objavljeno u časopisu **Rukovet** broj 5-6, 1960, str. 143-145.

Godina 1961.

22. prosinca.

Obnovljena predstava: **Č'a Bonina razgala**, reditelj: Mirko Huska.

Ovaj pučki igrokaz, ili kako su ga nazvali narodna igra, ili dramatizirani splet narodnih običaja, doživio je više od stotinu izvođenja na subotičkoj sceni.

Prvi sto prestava vidjelo preko pedeset tisuća ljudi. Jedna odrijetkih, možda čak i jedina predstava za koju je, danas nezamislivo, tražena karta više!

Nova knjiga: **par žuti cipela**, komedija u tri čina, izdavači: Rukovet-Zenit, 1961, str. 64. Naslovna stran i ilustracija: Ika Škomrlj.

Ova drama prethodno je štampana u časopisu **Rukovet**, broj 4-5, 1961, str. 235-297.

Još jedna knjiga: **Komedije**, izdanje **Minerva**, Subotica, 1961, str. 223. Sadrži: **Oprostite, umro sam** komedija; **Herjima slava - nama ono više**, komedija; **Ludograd** komedija.

Predgovor, Petr Šarčević: **Sattirično djelo Matije Poljakovića**.

Urednik: Josip Buljovčić.

10. ožujka. Praizvedba: **Ludograd**, reditelj: Mirko Huska.

Nova knjiga: **Ta naša djeca**, drama u tri čina, izdavač **Osvit**, Subotica, 1962, str. 54.

Djelo je prethodno štampano u časopisu **Rukovet**, broj 7-8 1962, str. 453-499.

10. listopada.

Na svečanoj sjednici Općinske skupštine Matiji Poljakoviću uručena Oktobarska nagrada Subotice za velik doprinos razvoju i unapređenju književnog stvaralaštva, posebno dramskog.

Iste godine napisao: **Heroj ili ubojica**, satirička vizija u tri čina. I **Zgode i nezgode** vesela večer. (Naše i vaše zgode i nezgode).

Priredio: Lazar Merković
(nastavit će se)

Pokretanje „Bunjevačkih i šokačkih novina“ (XIII.)

Pojava Novina ne bi bila moguća da joj nije prethodila dugogodišnja književna aktivnost na slavonsko-ugarskom području, te franjevačka književnost, koja je bila izuzetno značajna. Izdavanje novina, što je Antunović jako dobro shvatio, ne može biti izoliran poduhvat, pa to nije bio slučaj ni sa njegovim listom. Njegovi kontakti sa istaknutim ličnostima, prvenstveno u Hrvatskoj, poznavanje i praćenje književnog i publicističkog rada pomogli sumu da odredi karakter i fizionomiju svog lista, da ga usmjeri u pravcu kakav su ilirci odredili (širem, jugoslavenskom) i tako već na samom početku odbaci pomisao o regionalnom zatvaranju. Njega je podržala i Ujedinjena omladina srpska; on je pružao ruku i srpskoj strani. List je prvenstveno pokrenut zato da zadovolji bunjevačke potrebe, ali je bio koncipiran tako da se mogao čitati i na mnogo širem prostoru. To je bio još jedan razlog što list nije mogao ostati u izolaciji. Istina, zbog toga je bio manje čitan u vlastitoj sredini jer je njegov univerzalniji karakter u pogledu sadržaja i jezika odbijao izvjestan broj potencijalnih čitalaca.

Kada svedmo rezultate ispitivanja bar što se tiče jezičke strane Novina, možemo zaključiti da su one nastale kao produkt kontinuiranog književnog rada tokom prethodnih decenija, da nisu zamišljene kao izdvojen regionalni poduhvat, da njihov jezik nije ni čist narodni, a ni jezik regionalne književnosti već je to jezik u procesu standardizacije, koji se uz određeni postotak dijalektskih crta karakterizira svim onim previranjima što su bila svojstvena i drugim sredinama u zapadnim dijelovima naših zemalja u drugoj polovici XIX. stoljeća. Zasluga je Novina što su kod Bunjevaca u Bačkoj inaugurirale novi funkcionalni stil – publicistički, a to je već samo po sebi namevalo potrebu bogaćenja izraza u stilskom i leksičkom pogledu i uobličavanje modernog standarda koji bi mogao preuzeti ulogu neophodnog sredstva kulturne komunikacije. Jedna od važnih posljedica takve orijentacije je i pojava Šarčevićevog „Tolmača“, čime su „Bunjevačke i šokačke novine“ dale svoj doprinos razvoju jezika na kojem će se po prestanku njihovog izlaženja stvarati sve bogatija književnost bačkih Hrvata. One nisu riješile sve jezične probleme. Problemi koje su one pokrenule prije 125 godina u mnogome su aktualni i danas. Zasluga je „Bunjevačkih i šokačkih novina“ što su njihovi pokretači i suradnici shvatili duh epohe i suvrnene potrebe, te su svojim novinama, koje su doduše bile kratkog vijeka, otvorili put kulturnoj komunikaciji sa širom sredinom na čemu im možemo biti zahvalni.

mr. Josip Buljovčić

kraj

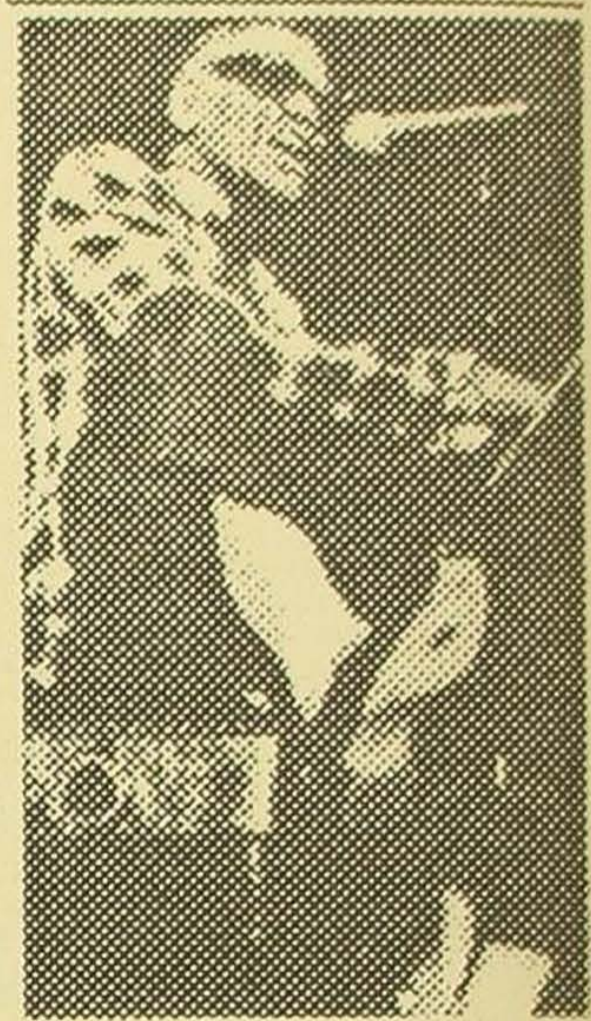
Imenik rocka

Ray Charles – crnputi američki veteran rock'n'rolla, soula, gospela i jazz-a, legendarni rhythm and blues pevač i multiinstrumentalista, rođen u Albany-u, u američkoj južnoj državi Georgia, 23. septembra 1930. godine. Njegov nadimak „Genius“ (Genije) govori o njemu više od reči. Jedan od „bogova“ muzike 20. veka.

Probrana diskografija:

- At Newport (koncertni, 1958)
- Live (koncertni, 1965)
- Come Live with Me (koncertni, 1974)
- My Kind of Jazz (1975)
- Porgy and Bess (sa pevačicom Cleo Laine, 1976)
- Ray Charles Blues (1978)
- I Can't Stop Loving You (1980)
- My World (1983)

Ray Charles

The „Chase“ – sjajni kanadski rock sastav koji je bio jedan od preteča tzv. „rock-jazz“ predvođen (pokojnim) liderom, trubačem **Bilom Chaseom**. Ostali članovi grupe bili su: Jay Burrid (bubnjevi, udaraljke), Denis Johnson (vokal i bas gitara), Ted Piercefield (vokal i truba), Phil Porter (vokal i klavijature), Terry Richards (vokal i udaraljke), Angel South (vokal i gitara), Jerry van Blair (vokal i truba) i Alan Ware (truba). Ovaj vrhni sastav s čak pet truba u duvačkoj sekciji prestao je sa radom kada se većina sastava 1974. godine udavila nakon avionske nesreće (uključujući tu i Billa Chasea).

Kompletna diskografija:

- Chase (1971)
- Ennea (1972)
- Pure Music (1974)
- Phil Porter (solistički album klavijaturist sastava, 1973)

The „Chicago“ – uz „Blood, Sweat Tears“ najpopularniji i najznačajniji američki jazz-rock sastav svih vremena. Na početku beskompromisan, ritmičan sastav briljantnih individualaca neuporedivih aranžmana, od sredine 80-tih del je sve razdvojenije, u znatnoj meri komercijalizujući svoju nekada ubitačno raskošnu beskompromisnu muziku. Prvu postavu grupe sačinjavali: Peter Cetera (vokal i bas-gitara), Terry Kath (izvršio samoubistvo, 1978. godine, vokal i solo gitara), Robert Lamm (klavir, orgulje, vokal), Lee Loughnane (vokal i truba), James Pankow (trombon, pozauna, flighorn), Walt Parazaid (saksofon, flauta i klarinet) i Danny Seraphine (bubnjevi i udaraljke).

Probrana diskografija:

- Chicago Transit Authority (dvostruki, 1969)
- Chicago II (dvostruki, 1970)
- Chicago III (dvostruki, 1970)
- Live at Carnegie Hall (četvorostruki, koncertni album, 1971)

Robert Tilly

ribiče

Silurus glanis L.) (VI.)

Ovo je prilika da se radoznali a upoznaju sa jednim od mogućih riba, jer se jedino ovako može

je četredesetak centimetara dužina naprava, polukružnog oblika, krajem blago udubljena u obliku kupa – je prastaro sredstvo za primam-jeoma u ribolovu na Dunavu, Tisi i rijekama Rusije. Ovaj ribolov je d-ribećen kao izrazito sportski. Svake se-je području oko Golubca održavaju-je pojedinačno i u parovima za-je „platna bućka Đerdapa”.

uvanje se mora nučiti, a za to je nužno-je vježbanje, jer će bućka proizvesti-je zvuk samo ako se udari po vodi pod-je kutom. Taj zvuk podseća na iz-je čepa iz boce šampanjca – naravno-je jači, a nadaleko odjekuje površinom-je, dobro se čuje i u vodi. Taj neobičan-je zove soma da iz svog skrovišta na-je krene ka površini da provjeri što-je. Izronjavanjem uočava ponudeni-je najvećeg ribič vuče ispod površine na-je nazvani som obično zagriže ponudeni-je ribič taj udar osjeti i pravovremenim-je duboko mu zarije udicu u usta.

Na bućku reagiraju obično veći somovi, po neki put čak i oni iznad 100 kg. Somovi do desetak kg. jako udare na mamac, dok ga oni veći zatežu i čini se da je udica zapela u podvodnu zapreku. Kod većih se čeka nekoliko sekundi i onda naglo kontrira.

lov bućkanjem je pun neizvjesnosti, jer se dešava da som danima ne reagira na izazivajući zvuk, a onda odjednom kao pomahnitali udara na udicu. Ovim načinom se som može loviti od svibnja do listopada, sve dotle dok toplotavode omogućuje kretanje ribama u vodi.

Na odabranoj dionici rijeke ribič se spušta čamcem nizvodno. Teže je to raditi pojedinačno, jer jednom rukom treba udarati bućkom, a drugom po potrebi upravljati čamcem i pridržavati strunu da bi se lakše osjetio udar soma. Udarci bućkom se izvode ravnomjerno svakih 3-4 sekunde, pa se nakon 10-15 udaraca načini kraća stanica od desetak sekundi i udaranje ponavlja. Ako som nije reagirao na odabranoj dionici tada treba čamac spuštati nizvodno bliže jednoj od obala i tako u više navrata „pročešljati” određenu dionicu. Ranije dok nije bilo suvremenih štapovam čekrka i strune, lov se obavljao vezivanjem užeta za čamac, a neki neoprezni su užezivali za ruku. Nbrojeni broj ribiča, nedovoljno iskusnih i neopreznih životom je platio ovakav način ribolova, jer oveći som može lakoćom podvući strunu (uže) ispod čamca i prevrnuti ga. Zato je jedan od obaveznih rekvizita na čamcu oštar nož na dohvat ruke, da se u slučaju potrebe može brzo presjeći struna (ranije užez) i tako izbjeći prevrtanje čamca. Mamac u ovom načinu lova je raznovrstan, ali najčešće je to žaba, goluždravo mladunče vrabca, komadi pilećih crijeva, sitna riba, durbak i što još sve

ne. Na pr.;neki koriste osmudenog vrabca, neki sapun da bi ovako ulovili (i ulovili su ne jednog) soma.

Dešava se vrlo često da se na udicu okači som desetak i više kg. težine koji odmah legne na dno. Sa dva ga je teško podići pa se mora „pumpati”, držati jako zategnutu strunu i tako je držati sve dok se som ne zamori i krene ka površini, a tada se sa njim postupa na već poznati način.

Naučno dokazanog tumačenja nema zašto som reagira na taj tupi zvuk po vodi. Neki smatraju da ga to podseća na skok žabe na vodu, neki opet da ga podseća da je neki drugi som usisao plijen sa površine vode (obično tako stradaju ptice (divlje patke, liske i dr.).

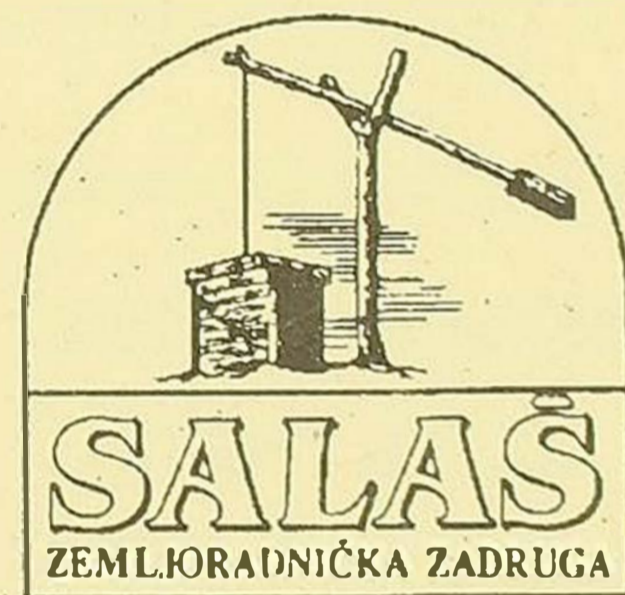
Recept: Pohani som za 6 osoba

Potrebno je: oko 1,50 kg. soma, 30 dkg. masti, 20 dkg. prezle (po mogućnosti od zemličke), 3 dkg. soli, 1 kom. limuna, 3 kokošja jajeta, 10 dkr. brašna, zelje od peršuna i prilog.

Očišćenom somu meso odvojiti od kralježnice i svući mu kožu. Isjeći ga na komade željene veličine, staviti ih u brašno, jaje i mrvice, a zatim ih ispeći na vreloj masti do rumenila.

Servirati meso ukrašeno limunom i sitno isjeckanim lišćem peršuna. Za prilog dati pomfrit i tartar sos.

Alojzije Stantić

čarstvo

Pčelinjak u listopadu

Pripreme za zimu

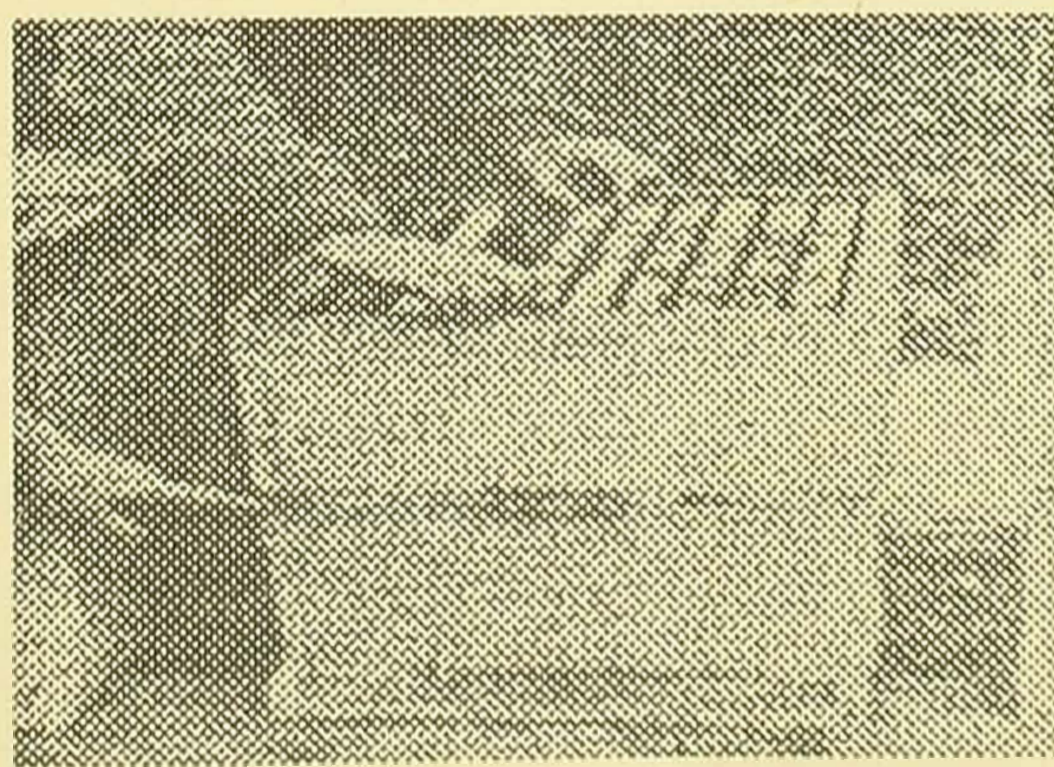
U ovom mjesecu prestaje intenzivno-je legla u košnici i pčele se pripre-je z zimsko mirovanje, dopunjujući-je pred klubeta peludom i nektarom.–-je mjestu za pčelinjak za zimski pe-je treba posvetiti posebnu pažnju, jer u-je vremenskim uslovima pčele treba-je najmanje šest mjeseci. Za na-je mjeseci najbolje je odabrati takva-je a pčele, gde će u radiusu do tri-je naći dosta šumskog i livadskog-je, isibabe, maslačka, vrbe,...

elma je tijekom zime neophodan pot-je. Zato ih ne treba smještati blizu-je a kojima je intenzivan saobraćaj i-je a gde će ih uznemiravati živina i-je životinje.

ošće u narednim mjesecima treba da-je ene od vjetra i suviše vlage. Zato-je linjak najbolje smjestiti na ocednom-je. Žbunovi i zimzeleno drveće-je najbolju zaštitu pčelama od vjetra i-je pogodna. U nedostatku toga, dobra-je gra od letava.

ošće treba postaviti na postolje oko-je nad zemlje, tako da prednji dio-je nlo nagnut prema naprijed. Tako će

se kondenzirana vodena para tijekom zime lakše odstraljivati iz košnice. Leta treba da

Pčelinje zajednice za zimu valja dobro pripremiti

su okrenuta prema jugu, što je posebno važno u zimskim mjesecima.

Pčele će se uspješnije boriti sa zimom ako sunčani zimski dan iskoriste za pročišni lijet. zato se ne preporučuje unošenje košnice za zimovanje u zatvorene prostorije.

Češljeve protiv miševa treba što pre postaviti na leta. Dosadne i agresivne zolje mogu se odstraniti ako se na košnice postave boce sa malo piva. Zolje će se uvući u boce i neće moći izaći.

Do početka listopada treba obezbjediti da ni u jednoj pčelinjoj zajednici ne bude matica starija od dvije godine. Uz to, u

košnici treba da bude bar 30 do 35 tisuća pčela. Pčelar koji je to obezbjedio do prvih dana listopada može biti spokojan, jer je stvorio uvjete za uspješno prezimljavanje i brz proljetni razvoj pčelinjih zajednica.

Ako pčelinje zajednice do kraja rujna nisu obezbjedile zimnicu koja ne smije biti manja od 16 kg po zajednici, prvih dana u listopadu može se to još učiniti s gustom šećernom otopinom. Odnos treba da je 2: 1, tj. na 2 kg šećera litar tople vode, a prihranjivanje obaviti u obrocima od 0,5 do 1 litar otopine.

Pored zdrave i kvalitetne hrane važan je i raspored ramova s medom i peludom u košnici. U nastavljacima posljednjim ram s leglom obično se nalazi u prvom nastavku. Tu se formira zimsko klube. LR košnicu je najbolje svesti na dva nastavka, a samo izuzetno na jedan. Srednji ramovi u nastavku LR košnice treba da su sa visokim mednim vijencem i peludom, s praznim ćelijama u donjem dijelu, da se pčele tijekom zime mogu povući u saće na drugom nastavku, gde treba da bude veći dio zimске hrane. Pored zidova ili pregradne daske treba da su puni ramovi s poklopljenim medom. Oni treba da služe kao izolator za prodor hladnoće i da sprečavaju da se uhvati plijesan na saću.

U listopadu se praktički završava posao na pčelinjaku i sada se pčelar može posvetiti ostalim poslovima.

Ante Zomborčević

Vitamnska biblija

Kalcijum-pantotenat

(Pantotenska kiselina, pantenol, vitamin B5)

Činjenice: Hidrosolubilna, još jedan je od pripadnika porodice B- kompleksa.

Pomaže građenju ćelija, održavanju normalnog rasteanja i razvoj centralnog nervnog sistema.

Od suštinskog je značaja za pravilno funkcionisanje adrenalnih žlezda.

Bitan je za preobraćenje šećera i masti u energiju.

Neophodan je za sintezu antitela, za korišćenje para-amino- benzoove kiseline (PABA) i holina.

Preporučena dnevna potreba (RDA), postavljena od strane Uprave za hranu i lekove (FDA) iznosi 10 mg za odrasle.

Može se sintetizovati u organizmu uz pomoć crevnih bakterija.

Šta kalcijum-pantotenat može da učini za vas: Potpomaže zaceljivanju rana. Suprotstavlja se infekcijom građom antitela. Leči postoperativni šok. Sprečava zamor. Umanjuje štetno i toksično delovanje mnogih antibiotika.

Oboljenja koja nastaju usled nedostatka kalcijum-pantotenata:

Hipoglikemija, čir na dvanaestopalačnom crevu, krvni i kožni poremećaji. (Hipoglikemija = smanjenje glukoze u krvi, koje može izazvati hipoglikemijski šok.) (Glukoza = groždani šećer)

Najbolji prirodni izvori kalcijum-pantotenata:

Meso, integralne žitarice, pšenične klice, mekinje, bubrezi, džigerica, srce, zeleno povrće, pivski kvasac, jezgrasti plodovi, piletina, nepreradena melasa.

Dodaci:

Najčešće se nalazi u B-kompleks formulama u različitim jačinama od 10 do 100 mg. Obično se uzimaju dnevne doze od 10 do 300 mg.

Toksičnost:

Nije poznato nikakvo toksično delovanje.

Neprijatelji:

Toplota, metodi prerade hrane, konzerviranje, kofein, sulfonamidski preparati, pilule za spanje, estrogen, alkohol.

Ilični savet:

Ako vam često trnu ruke i stopala, možete pokušati da uzimate više pantotenske kiseline u kombinaciji sa drugim B vitaminima.

Pantotenska kiselina može biti od pomoći u suprotstavljanju stresnim situacijama koje predviđate ili sa kojima ste suočeni.

Utvrđeno je da dnevna potreba od 1000 mg u nekim slučajevima delotvorno ublažava bolove od artritisa. (Artritis = zapaljenje zglobova).

Ako patite od alergije, olakšanje vam mogu pružiti vitamini B5 i C. Pokušajte da uzimate po 1000 mg dnevno svakog od njih sa hranom ujutro i uveče.

Pre nego što počnete da koristite vitaminske dodatke posavetujte se sa svojim lekarom.

Upozorenja:

Duže uzimanje bilo kojeg od vitamina B može imati za posledicu značajno iscrpljivanje ostalih vitamina.

Velike količine kofeina mogu da spreče apsorbovanje gvožđa.

(Iz knjige Erlu Mindela „Vitamnska biblija“)

Žackalo iz „Poljoprivrednika“ za poljoprivrednike

Žetva

– Kada je u pitanju proizvodnja pšenice ima tu nešto što se ne isplati.

– A šta to, na primer?

– Pa, ne isplati se mlaćenje prazne slame!

Čorba

– Vidiš li da se u političku čorbu svi mešaju?

– More vidim, ali me brine što se samo nama zapržava čorba!

Igra

– Kakva je saradnja između vas seljaka i zadruga?

– Uglavnom folklorna, to jest, jedni drugima nameštamo igru!

Kolovođe

– Zna se ko kolo vodi.

– Mučkaroški su u modi!

Tupa rešenja

– Šta je, rođače, plugovi kao da nisu oštri kad leže u avliji?

– Plugovi su oštri, ali su tupa rešenja za njihovu svrsihodnost u brazdi!

na.vi.

Otklanjanje mana voćnih rakija

Mane voćnih rakija nastaju uglavnom zbog korišćenja nekvalitetne sirovine, usled nepravilne prerade voća i neodgovarajućeg čuvanja i manipulisanja. Voćna rakija je bezbojna ili manje-više zlatno žuta. Svaka druga boja smatra se ne svojstvenom i smatra se manom.

Prof. dr. Radoslav Paunović u Poljoprivrednom kalendaru od 1991. god. daje uputstva za otklanjanje mana voćne rakije, kao i upozorenja za uočavanje mana.

Crvenkasta boja rakije potiče od bureta, ako je u njemu predhodno čuvano crveno vino. Ova boja može se odstraniti ako se rakiji doda sitno mleveni aktivni ugalj (20-30 gr. na 100 lit.). Rakija se ostavi da se ugalj istaloži, a zatim se filtrira. Nepovoljno je to što aktivni ugalj uklanja i veći deo arome rakije. Ovo se može efikasno rešiti novom destilacijom, jer bojene materije uglavnom ne isparavaju, ostaju u kazanu.

U starih, jače obojenih rakija, koje sadrže više gvožđa, bakra i kalcijuma, javlja se ne svojstvena boja usled sjedinjavanja ovih elemenata sa taninom, pa se stvaraju tanati. Tako je tanat gvožđa crn, tanat bakra tamno crvenkast, tanat kalcijuma svetlo bež. Višak gvožđa i bakra se uklanja bistrenjem kalijum-ferocijanidom. Ovim sredstvom smeju raditi samo ovlašćene laboratorije, jer pogrešnom upotrebom u rakiji može da ostane otrov.

Mutna rakija postat će bistra filtriranjem preko odgovarajućeg filtera. Može se primeniti bistrenje bentonitom u količini od 30-50 gr. na 100 lit. rakije, ili taninom i želatinom (po 5 gr. na 100 lit. rakije). Koristi se i mogućnost upotrebe svežeg belanca. Predhodno se ogledom na maloj

količini rakije nađe najpogodnije sredstvo i najmanja dozvoljena doza. Kada se bistrilo istaloži, dobro je da se rakija i filtrira.

Ako se jaka rakija razređuje običnom „tvrdom“ vodom, u njoj se tokom vremena izdvaja talog nastao sjedinjavanjem kalcijuma i magnezijuma sa kiselinama rakije. Zato se za razblaživanje rakije treba koristiti samo destilovana voda ili pak omekšana voda. Omekšivanje vode postiže se pomoću odgovarajućih smola (jonoizmenjivača), ili kuvanjem, pa taloženjem mineralnih materija.

Talog se u rakiji može naći i kada ona sadrži više sastojaka od hrastovog drveta. Da bi se izbeglo naknadno stvaranje taloga u boci, proizvođači zimi mogu rakiju što više ohladiti i tada je filtrirati. Dugim stajanjem u starom buretu rakija se potpuno izbistri i sama stabilizuje od naknadnog stajanja.

Strani mirisi

Strani mirisi voćnih rakija ima više uzroka, a najčešći je usled zagorevanja kazana. Zagorele rakije kod privatnih proizvođača toliko su česte da je to zabrinjavajuće. Procena je da se oko 90 procenata rakije proizvede na privatnom sektoru i da je od toga oko polovina zagorelo. Zagorela rakija ima slabiji kvalitet (prosečno za 35 odsto), a prema tome i manju cenu. Jače zagorela rakija, pored stranog mirisa, ima i otužan ukus, pa se praktično ne može koristiti za piće.

Ova mana se ne može efikasno ukloniti nijednim sredstvom za oduzimanje mirisa. Miris na zagorelo delimično se smanjuje kada se zagorela rakija stavi u prevrli voćni kljuk (cefra) i destiluje. Na 100 lit. kljuka može se dodati 5 lit. zagorele rakije.

Jak estarni i kiselkasti miris se uklanja tako što se rakija prepeče i pri tome odvoji 2-3 lit. prvenca od 100 lit. meke rakije. Odvajanje pato-

ke treba ranije početi, tako da prosečna jačina srednje frakcije bude oko 70 % vol.

Miris na plesan može poticati od plesnive sirovine ili plesnivog bureta. Plesan na buretu se lako razvija ako je u njemu čuvano vino, a posle praznjenja nije dobro oprano i sumporisano. Miris na plesan se delimično uklanja aktivnim ugljem (eponitom) ili obranim mlekom. Na 100 lit. rakije dovoljno je dodati litar mleka s kojeg je skinut kajmak. Posle mešanja rakija se ostavi da se istaloži.

Rakija može primiti strani miris i od raznih materija sa kojima dolazi u dodir. Na primer, sudovi korišćeni za naftu, i pored pranja zagadit će rakiju mirisom na naftu, koji je veoma teško ukloniti.

Kisela rakija

Kiseo ukus rakije potiče od zakasnele destilacije, zbog čega se prevreli voćni kljuk pokvare ukiseli. Uz kiseli ukus idu i dopunske mane kiselkasto-estarni miris i povećan sadržaj bakra. Ako bakra ima više od 2mg/l, štetan je za zdravlje potrošača. Pogrešno je mišljenje da se kiselu rakiju može popraviti jednostavnom neutralizacijom pomoću mlevenog kalcijum-karbonata. Istina, ovi se kiselost smanjuje, ali stvoreni produkti ostaju rakiji i kvare joj ukus. Do prave popravke ova mana dolazi tek kada se tako neutralisana rakija prodestiluje, uz veće izdvajanje prvenca i patok. Pri ovakvoj destilaciji višak estara će se odvojiti prvenac, a bakar će ostati u kazanu.

Trpkost ukus potiče od povećanog sadržaja taninskih materija, koje su u rakiju dospеле iz dužeg novog hrastovog bureta. Trpkost se smanjuje mešanjem ove rakije s drugom, koja ne sadrži ekstrakt hrastovine. Trpkost rakiji može se dodati oko 10 gr. rastvorenog želatina na 100 lit. rakije koji će istaložiti višak tanina.

na.vi.

afizmi

Izjmanja konfrontacija između dvije
be
adni elemente za otkrivanje heteroge-
i
jihvih karaktera.

Prizam je izgubio bitku, ali ne i rat.
Kрма je hipotetička odmazda naj-
g
ozničkog Entiteta.

„Verbalni uskoci” atakiraju na korek-
dijog.

Zbnici se naslađuju tuđim neuspjesi-
grak im je uspjeh tuđih uspjeha.

Stim izdizanjem iznad prizemnih in-
aci,

daujemo se od čvrstog tla.

Cik je sličan meduzi – otrovan i pro-
n!

Atualno trojstvo naših prostora: ko-
or
okta – kolektiv.

Španj naivnosti nije uvijek adekvatan
nrazini podsvijesti: naša svijest nas
jeno čini naivnim.

U „Muzeju našeg stvaralaštva” najviše
–čužja!

Željko Skenderović

Nina je dovoljno da znate za nas

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

Subotica, Karadorđev put 1

telefon: (danonoćno): 024/51-514

Blajmok, JNA 3 (u cvjećarnici „Ma-

ka) telefon (danonoćno): 024/762-024

Palić, Joó Lajos 18 (u cvjećarnici

reidea”), telefon: 024/752-759

Horgoš, Borisa Kidriča 7, telefon

(danonoćno): 024/792-202

Novi Kneževac, Maršala Tita 16

Filatelija Specijaliteti – odstupanja

Svaka ona marka ko-
ja ima kakav slučajan
kojem se razlikuje od normalnih
ak istog izdanja smatra se specijalite-
il odstupanjem. Znači svaka ne namer-
s slučajna greška prilikom izrade –
njanja marke koju ostale marke nemaju
kuljač je pronade pričinjava veliku ra-
telisti. Treba se ipak ograničiti na
a i bar dovoljno vidljiva odstupanja. I
askada je tehnika štampanja na vrlo
kca nivou, kada marke i idejni crteži
ta: kroz niz kontrola nemoguće je
atpati velika izdanja a da tu i tamo se
redizaju sitne nepravilnosti, koje osta-
uraga na markama bilo prilikom na-
era boje zbog stranih tjelašaca, bilo
geške loma ili otupljenog klišea. Ovak-
najna odstupanja pri štampanju poja-
ue na dijelu tiraža pa ponovo nestanu.

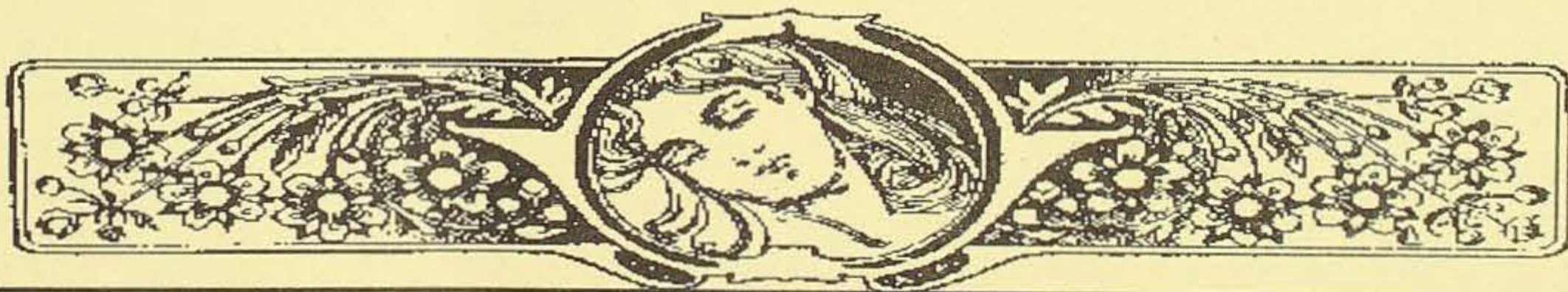
Pojedinosti iz života naših predaka Rad na salašu

Nekadašnja odlika salašarskih obitelji bi-
la je velika brojnost djece, koji su po
složenosti zaduženja i obavljanja dužnosti
djelovali skladnošću uvježbanog orkestra.
Otac je raspoređivao muške poslove, one
koji su se obavljali vani ili bili fizički teži, a
mati ženske poslove koji su se obavljali u
kući i oko nje. Iznimno su mlade ženske
obavljale i teže ratarske poslove: sadnja, ko-
panje i berba kukuruza, kupljenje čukanjica
i rukovetanje za risom u žetvi. U nedostatku
dovoljnog broja djece za obavljanje svih
nužnih poslova, iznajmljivani su: svinjari, bi-
roši i sluškinje. Od radnih zaduženja nisu
izostala ni manja djeca, koji su obavljali po-
slove već prema uzrastu, a to je najčešće bilo
napasivanje svinja i goveda.

Muškarci su obavljali sve ratarske poslo-
ve a u stočarstvu uzgoj svinja i krupne stoke.
Tako je kočijaš brinuo o konjima (ishrani i
timarenje) i obavljao sve poslove konjskom
zapregom. Govedar je brinuo oko uzgoja
goveda, a ako je bilo volova onda je bio i
volar. Svi muškarci su se međusobno ispo-
magali u složenim zajedničkim poslovima:
proizvodnja u ratarstvu (sjetva, njega usje-
va i ubiranje plodova); mrvljenje (krunjen-
je) kukuruza; izvlačenje stajnjaka i sl.

U kućanskim poslovima reduša je oba-
vljala poslove u kuhinji, oko spravljanja hra-
ne i u vrtu oko uzgoja povrća. Druge su se
bavile uzgojem razne živine, a na mnogim
salašima po jedna je znala tkati na stanu
(razboju).

Nabrojane su samo važnije grupe poslo-
va, koji su za posljednicu imali stvaranje bla-
gostanja, već prema uloženom radu.

Samo traženje ovakvih osobnosti – odstu-
panja ne smeju da se izrodi u maniju da
jedna sitna tačkica ili nedostatak iste tačkice
predstavlja naročitu rijetkost.

Ove greške – nepravilnosti u štampi,
zupčanju ili oznaki vodoznaka čine osnovne
greške. Najčešće su greške u štampi npr. **Ju-
goslazija ili Jugoslnvija**. Može se desiti da
se jedan ili više tabaka maraka odštampa u
drugoj – pogrešnoj boji. Kada se štampana
ploča sastavlja od više pojedinačnih klišea
može zalutati pogrešan – strani kliše. Jedna
od najčuvenijih grešaka je obrnuta Madona,
izdanje 1923 g. Mađarske na marci od 5000
kruna gdje je sredina marke obrnuto
odštampana jer kliše obrnuto uložen. Svega
80 komada je rasprodato dok nije pri-

Navratite u poljoprivrednu apoteku

„AGROSU”

Stari Žednik, Žarka Zrenjanina 11

Telefon: 787-043

Tornjoš, Maršala Tita 31

Telefon: 841-006

Za svakog ponešto,

a za zemljoradnike najviše.

Nudimo Vam kvalitetnu semensku robu,
sredstva za zaštitu bilja, stočnu hranu –
koncentrate i premikse od „Veterinar-
skog zavoda” Subotica, mineralna đubri-
va, alatke, kućnu hemiju i još mnogo
štašta drugog.

Jedan od najvećih darova koje su mi „na-
metnuli” roditelji je u meni duboko usadena
radna navika, da je ona sastavni dio života,
sa shvatanjem da je svaki posao značajan i
da nema poslova koji su nedostojni čovjeka.
Kada se sa ovakvim shvatanjem krene u
život, tada ne treba brinuti za odgovarajuće
veliki komad kruha, koji će u jednakim uv-
jetima življenja uvijek biti veći no u onoga
kojemu je ovakvo shvatanje strano. Materi-
jalno bogatstvo ja lako izgubiti, voljno ili
nasilnim putem, ali bogatstvo usadeno du-
boko u dušu čovjeka ostaje njegovo trajno
vlasništvo i u svakom društvu će imati
određenu vrijednost.

Kada su nekada željeli istaći vrline neke
osobe, onda su uz sva nabranja pozetiv-
nog kao najveći „adut” upotrijebili „on je
dobar rabadžija” ili „ona je dobra reduša”.
Ovakvi epiteti su bili ukrasi najboljim pre-
porukama.

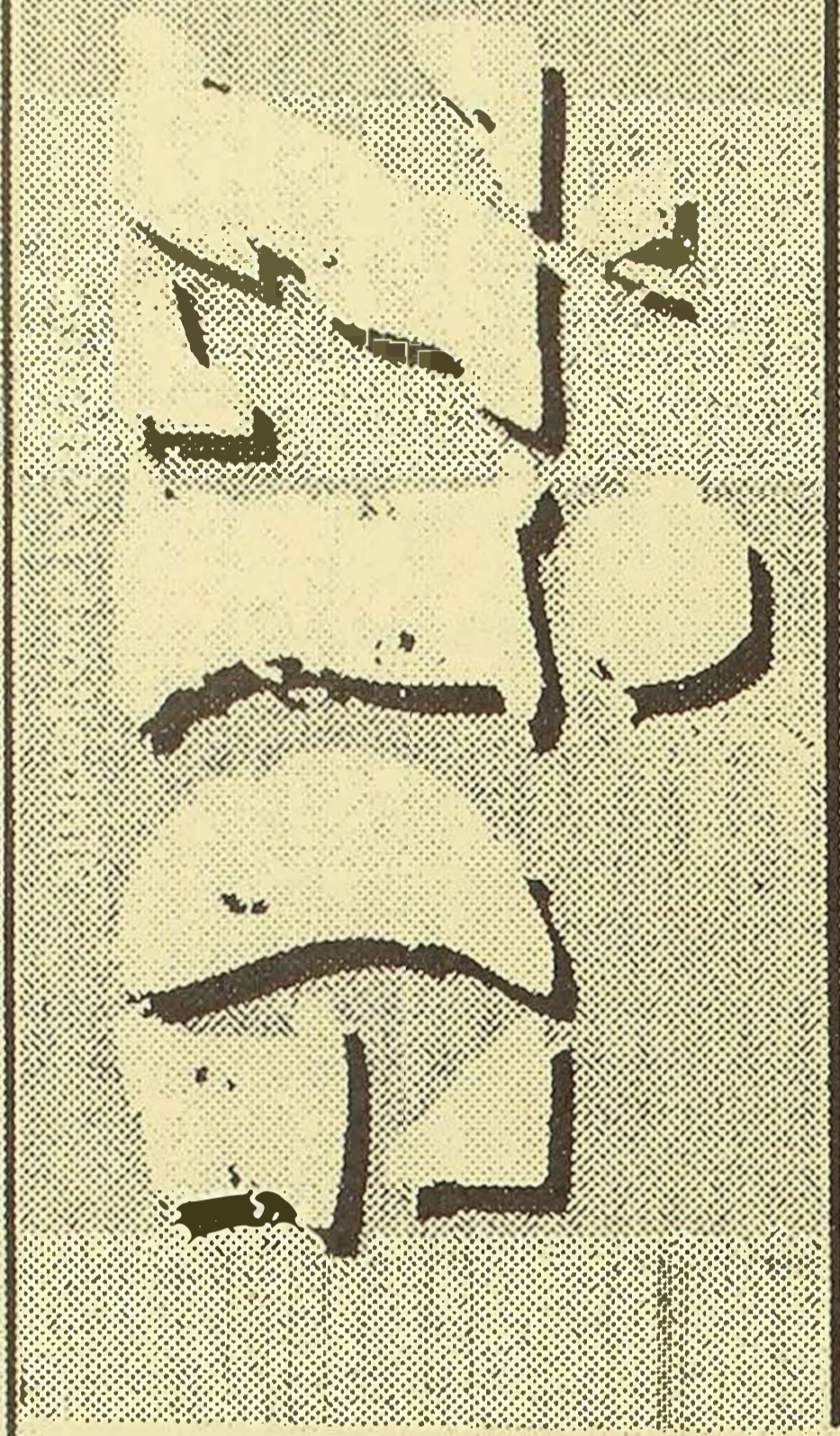
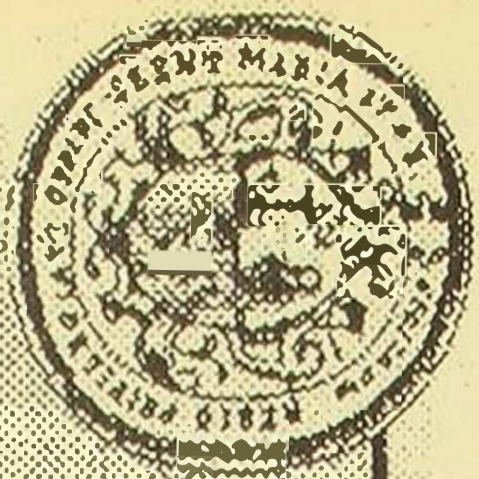
Alojzije Stantić

mećena greška i ostatak tiraža povučen iz
prodaje. Cijena ovog specijaliteta se mjeri
desetinama hiljada maraka (DM) pa se i na
velikim aukcijama jako rijetko nađe na po-
nudama.

Ne rijetko se desi da izostanu dijelovi
crteža ili se uopće ne odštampaju, ili se do-
godi da se u jednom procesu štampanja
tabak preokrene. Naravno ovakve greške se
najčešće otkrivaju kod prvih kontroli i izd-
vajaju se u makulaturu i komisijski poništa-
vaju. Međutim posrednim putem se ipak na
neki nepravilan način ili postupak stignu na
tržište i u tom slučaju ovi varijeteti su veoma
skupi, ali i predstavljaju kriminalno djelo.

Ima i nesavjesnih štampara (u bližoj i
daljnjoj povijesti) koji su namjerno pomicali
tabake kod štampanja pa je dolazilo do
pomjeranja bilo boje bilo zupčanja ili osta-
jali dijelovi ili cijeli tabaci nezupčani. Izrada
ili puštanje u opticaj i prodaju ovih namjer-
no štampanih grešaka spada u domen krimi-
nologije, i treba se čuvati od ovakvih
tvorevina.

Ljudevit Vujković Lamić

SVIJEDNO

Ispričavamo se cjenjenim čitateljima, što iz objektivnih razloga i subjektivnih nevolja izlazimo sa smanjenim brojem stranica i sa stanovitim zakasnjem.

To još ne mora da znači da je ŽIGU teško, ali ni da mu je lako.

Bolujemo od opakije bolesti. Neki je zovu SVIJEDNO pak. Biće isto.

Iz starog tiska

Unutarnja politika

Imaćemo uskoro izbore

Poznato je, da je Đido prilikom decembarских izbora hodao u papuči na jednoj nozi, a sa drugom u čizmama. Kako je ovih dana na pijaci kupio cijo par papuča, a jednu čizmu je dao šusteru da obnovi don, to u političkim krugovima zaključuju da su izbori na pragu. Međutim, njegov pretelj Ivan izjavio je, da će on kupiti dva para papuča i da će na obe noge navući papuče kako bi parirao Đidu.

Marko Jurić je viden ovih dana na groblju. Neki ovu pojavu tumače time, što su u izgledu skori izbori, pa je bač Marko učinio positu kod svojih birača.

Šta?

Opet su u izgledu izbori?

Lungulov Rada bivši Dontov poslanik na sidnici Poljoprivredne komore u Novom Sadu tražio je da se u Uredbi o ograničenju otuđivanja nekretnina izvrše neke izmene.

„Bunjevačko žackalo, 7. ožujka 1940.)

U vestibulu Gradske kuće

Ristićijada

Izložba fotografija

Neki tragovi (tek da se nešto prepozna) u subotičkom kazališnom životu iz vremena „multikulturalne“ vladavine Ljubiše Ristića, neosporno će ostati kao bolni ožiljci viđenja i vođenja kulture politik grada. Po posljedica daleko bolniji i trajniji od onih kojih život na daskama znače.

Došao je Ristić u Subotici kada je kazalište u gradu bilo u krizi na svim nivoima. Nevolja njegovog dolaska nije u tome što je sa svojom koncepcijom pozorišta bez koncepcije, a pune magle, nastojao krizu prevazići, odnosno na sebi svojestven način je riješiti. Nevolja počinje sa tim što još nismo znali, niti osjećali da se jedna kriza „uspješno“ može rješavati novom, većom dubljom krizom. Pokušao je on i uspio krizu prevazići na taj način što je kazalište dokino. Upropastio je pozorište u onom građanskom, on bi rekao malograđanskom, smisli, kao jednu širu i dublju ljudsku potrebu, od puke režije svojih ideja.

I kriza je riješena, jer u Subotici za sada nema pozorišta, a kada će ga biti još se ne zna. a što se našeg glumišta i teatra tiče vrijeme će se računati, prije Ristića, za vre-

me Ristića i poslje Ristića. Sa tri slova R. Koja u bukvalno tumačenju mogu značiti potop usljed izliva neodgovornosti i bahatok ponašanja prema svemu što se ne uklapa u koncepciju prodavanja magle.

Slika, slike na fotografijama koje možemo ovih dana vidjeti u vestibulu gradske kuće, dovoljno govore samo po sebi o „potopu“. Govore i svedoče o jednoj drami za koju još nemamo ime. Možda bi kovanica kazogenocid, u normanim uvjetima i drugim vremenima nešto više govorila o koncepciji kazališta Ljubiše Ristića, danas na žalost ne.

Reći da je to bio neodgovoren i nekulturan odnos prema gradu, koji mu je pružio mnogo, ne znači mnogo, možda tek malo više od ništa. Ristić se uvijek vješto zaklanjao pokrivačom, sa multikulturalnom koncepcijom kulture, no kasno smo shvatili da taj koncept uključuje većim djelom i ne kulturu. I to sa Ristića, nije ticalo, ni onda a ni sada, ima i veći briga od subotičkog kazališta.

Briga njega što je nekada ovdje bilo, što jeste, a pogotovu što će biti.

On je svoje odradio. Pošteno.

Pošteno.

v.s.

„PRIMA NOTA“ D.O.O. -P.O.

SUBOTICA

KNJIGOVODSTVENE USLUGE

Maksima Gorkog 8/I

Tel: (024) 53-529

Bunjevačka narodna pripovijetka

Dite mudri Solomun

Momak sirotan došo iz katana pa bi da se ženi, a nema nikog da ga uputi. Od sve rodbine živ još samo dida-stric.

– E, sinko, u tim te ja ne bi mogo posvitovat. Znaš i sam da se ja nisam ženio – dočeka ga dida-stričko.

– Kome ću onda, drvetu-kamenu da se

okrenem?

– Sinko, zašto ti ne odeš mudrom Solomunu?

Kad on tamo, a prid dvorima na klupici sidi Solomunov otac, puši stivu lulu i rastirava muve.

– Koga ti tražiš, sinko?

– Mudrog Solomuna.

– Eto ga prid tobom, to je ovaj što mi praši pod nos.

Solomun još derančić, po pravu trči na batini ko da jaše. Momak se trgo, kad je vidio koga treba da pita, al kad je kazo zašto je došo Solomunov otac veli:

– Kad su te njemu uputili njega i pitaj.

Tako će to i bit, a deran Solomun ni ne salazi s batine, onako jaš po pravu oma i daje odvit:

– Ako uzmeš divojku – ti znaš, ako uzmeš udovicu – ona zna, a uzmeš jedinicu-popuštenicu – čuvaj se mog konja da te ne poga

To kazo, pa deran Solomun opet udri u sigru. Momak sad to već zna da je Solomunov konj batina, al opet ne zna s kakom b ženskom glavom ženio. Ode otkud je i došo, pa putem dode jednog bunara na raskršću. Napio se ladne vode, pa sidi. Snuždio toliki put uzo na vrat, a ono ništa, kad veo jednog prosjaka.

– Kaki je kamen tebi pao na srce, sinko 'rane? – vidi on oma je kod momka nevolja.

Kad je čuo šta momka žulji prosjak kaže:

– Sinko 'rane, pa i to je teško pogodit?!

I kaže on lipo, ako uzme divojku pa je pita šta ćedu i kako će ona će kazat:

– Čovče, ti znaš.

Ako uzme udovicu, ta će:

– Valda ja znam, kad sam već vodila kuću.

Ako uzme jedinicu-popuštenicu, ta će oma skočit:

– Šta imaš pitat?! Ako ti nije dobro ovako kako je, odem ja mater, a ti živi kako znaš.

Zabilježio i obradio: Balint Vujkov